

De Vierschaar

Tijdschrift van de Heemkundige Kring "De Vierschaar" vzw

INHOUDSTAFEL

Woord van de voorzitter <i>Guy Hoebeke</i>	p.1
Nieuws van de redactie <i>Wies Creve</i>	p.4
Voor U gelezen Boeken van de 'Groote Oorlog' <i>Luc. De Maesschalck</i>	p.7
Bijnamen In het <i>Wabeeks</i> altijd lapnamen genoemd <i>Wies Creve</i>	p.11
In memoriam broer Cesar <i>E.H. Raf David</i>	p.15
Opsporing verzocht <i>Eddy Van Acker</i>	p.16

WOORD VAN DE VOORZITTER

Guy Hoebeke

Beminde leden,

Nieuwjaarsdag is al een tijdje voorbij en de receptie in ons praatcafé “den Dhust” ook. Het was een succes. Voor degenen die er niet bij waren, dan bij deze een schitterend jaar gewenst met veel spannende en aangename activiteiten en de gezondheid om er van te kunnen genieten.

Jaarboek

Het jaarboek 2012 werd zeer goed ontvangen. Er was een lichte vertraging in het publiceren, maar dat was te wijten aan de grote werkdruk bij de redactie. Het bevatte vier artikels:

- * de vierentwintig missieverhalen van **pater R. De Caluwé**, door hem zelf gekozen uit de tientallen teksten die hij schreef vanuit Haïti, zijn missiepost, en die een goed inzicht geven in die ons onbekende wereld;
- * het vlijmscherp geschreven verslag van zijn jeugd als boerenjongen door medelid **Roger Creve**, dat door veel leden fel gesmaakt werd;
- * het openbarende artikel door **Wies Creve** over gebeurtenissen in de parochie Sint Catharina en activiteiten door de verschillende pastoors;
- * het eveneens zeer gretig gelezen artikel over M. Achiel Bracke, ook van de hand van Wies Creve, dat velen die M. Achiel gekend hebben, deed glimlachen.

Dit jaarboek zou dus ook het **Creve-boek** genoemd kunnen worden, want drie van de vier artikels zijn van de hand van een Creve.

Dhust

Op 4 december zat ons praatcafé goed vol. Er was iets speciaals te doen die dag in de woonkamer en dat had te maken met onze betreunde ex-voorzitter. Cesar David, duivel doet al, was op verschillende vlakken actief, zo ook in een Wijngilde. Hij werd daar zozeer gewaardeerd dat de voorzitter uit Dendermonde en enkele leden afscheid kwamen nemen van Cesar. Ze waren verhinderd op de begrafenis zelf te zijn en eerden hem op die wijze. Onnodig te zeggen dat de familie aanwezig was, o.a. in de personen van zonen Carlos en Alain, en dat ook Francina, zijn levensgezellin niet ontbrak.

Bij uitzondering was er geen praatcafé op zondag 1 januari, want die dag wordt door de mensen in familiekring gevierd. Daarom hadden we nu op 8 januari hetzelfde scenario als in december, café propvol en de huiskamer ook goed gevuld. Ter gelegenheid van Nieuwjaar werd een gratis nieuwjaarsdrankje aangeboden en waren er ook belegde boterhammen, door onze dames verzorgd. Wat opviel, volgens Wies, was de vaste hand waarmee de voorzitter, als gelegenhedsobser, de bezoekers bediende.

Op 5 februari jl. tenslotte was de familie David weer aanwezig in de woonkamer. Vader Cesar en zijn band met onze kring, laat hen blijkbaar niet los. Er waren deze keer veel nieuwe gezichten in het praatcafé te zien. Als laatste eerbetoon aan onze vroegere voorzitter publiceren we elders in dit tijdschrift de homilie die **E.H. Raf David** uitsprak op Cesars begrafenis. Ze belicht wel enkele aspecten van zijn persoonlijkheid, die ons een nog beter beeld geven van de gedreven en veelzijdige mens die hij was.

We schreven het reeds: den Dhust is dikwijls een bron van inspiratie voor publicaties. Zo ook begin februari toen medelid **Maurits Buyle** ons een boekje leende getiteld

“De Oorsprong van den Oorlog (1914-18) – Verzameling van diplomatieke stukken – Getrouwe en onverkorte vertaling van het Russische Oranjeboek”. Het is gepubliceerd door uitgeverij Martinus Nijhoff – ’s Gravenhage in 1914. Het bevat 79 stukken van Oostenrijk, Servië, Rusland, Duitsland die een scherp beeld geven van wat zich heeft afgespeeld. Wordt misschien vervolgd!

De Wachtebekeneire

Waarschijnlijk heeft **mevrouw Francine Vaerewyck** al lang de moed opgegeven, want ze belde ons begin vorig jaar met de vraag of we van het lied “De Wachtebekeneire” tekst en muziek konden publiceren in “De Vierschaar”. We dachten dat dat zo moeilijk niet kon zijn en beloofden zonder meer dat te zullen doen. Maar ... was de tekst niet zo'n probleem, de muziek daarentegen was een ander paar mouwen. Overal staken we onze voelhorens uit en uiteindelijk kwam de verlossing in de personen van het broederpaar **Ghislain en Gilbert Van Hoecke**. Ghislain kon het lied zingen en Gilbert zorgde voor de opname. De partituur van het lied werd genoteerd door een vriend-muziek liefhebber van hem. Als alles goed gaat zullen tekst en muziek verschijnen in een volgend nummer.

Familiekunde

Dhr. **C. De Bruyne** uit Overslag, voorzitter van de NSB Wachtebeke, vroeg inlichtingen over de spion Alfons De la Ruelle van Kalve. Die werd doodgeschoten door de Duitsers in 1917. Bij het zoeken door M. De Bruyne naar meer gegevens over de als spion gefusilleerde Gustaaf Marquenie, belandde hij bij de familie De la Ruelle die dit meldde. Het enige spoor in de publicaties van onze kring over een De la Ruelle, was in ons jaarboek 1984. In haar verhaal over de WO I had Mw. Maria Colpaert uit de Kerkstraat me verteld dat er een De la Ruelle gestorven was, maar die was aan de elektrische draad blijven hangen. Was dat

een andere persoon met dezelfde naam? Alle hoop was gevestigd op Guido Van Kerckhove! In de archieven van de gemeente Zelzate vond hij de overlijdensakte van Alfons De la Ruelle, zoon van Edmond en Leonie Kakebijn, geboren op 23 februari 1896. Ze woonden op de Weide. Hij was dus 21 jaar toen hij geschoten werd in de Sint-Franciscuspolder op Zelzaats grondgebied dicht bij de draad. Het zou dus toch om dezelfde man kunnen gaan. Hij is in december van het jaar 1917 gestorven aan zijn verwondingen. De Duitsers wilden weten van wie hij familie was om daar gebeurlijke medeplichtigen te kunnen ontmaskeren, maar dat is hen niet gelukt.

Wachtebeke in de Wereld

Bij het rondragen van het jaarboek en het innen van het lidgeld, kwamen we terecht in Zaffelare bij mw. Celie, geboren **Lutgarde De Beule**. Zij wist in verband met de verhalen van pater De Caluwé het volgende te vertellen. Toen ze school liep bij de zusters te Wachtebeke, moesten ze brieven schrijven naar paters missionarissen. Één daarvan was pater De Caluwé in Haïti, een andere was pater De Letter in India. Zou daarvan niets overgebleven zijn in het collectieve geheugen van Wachtebeke?

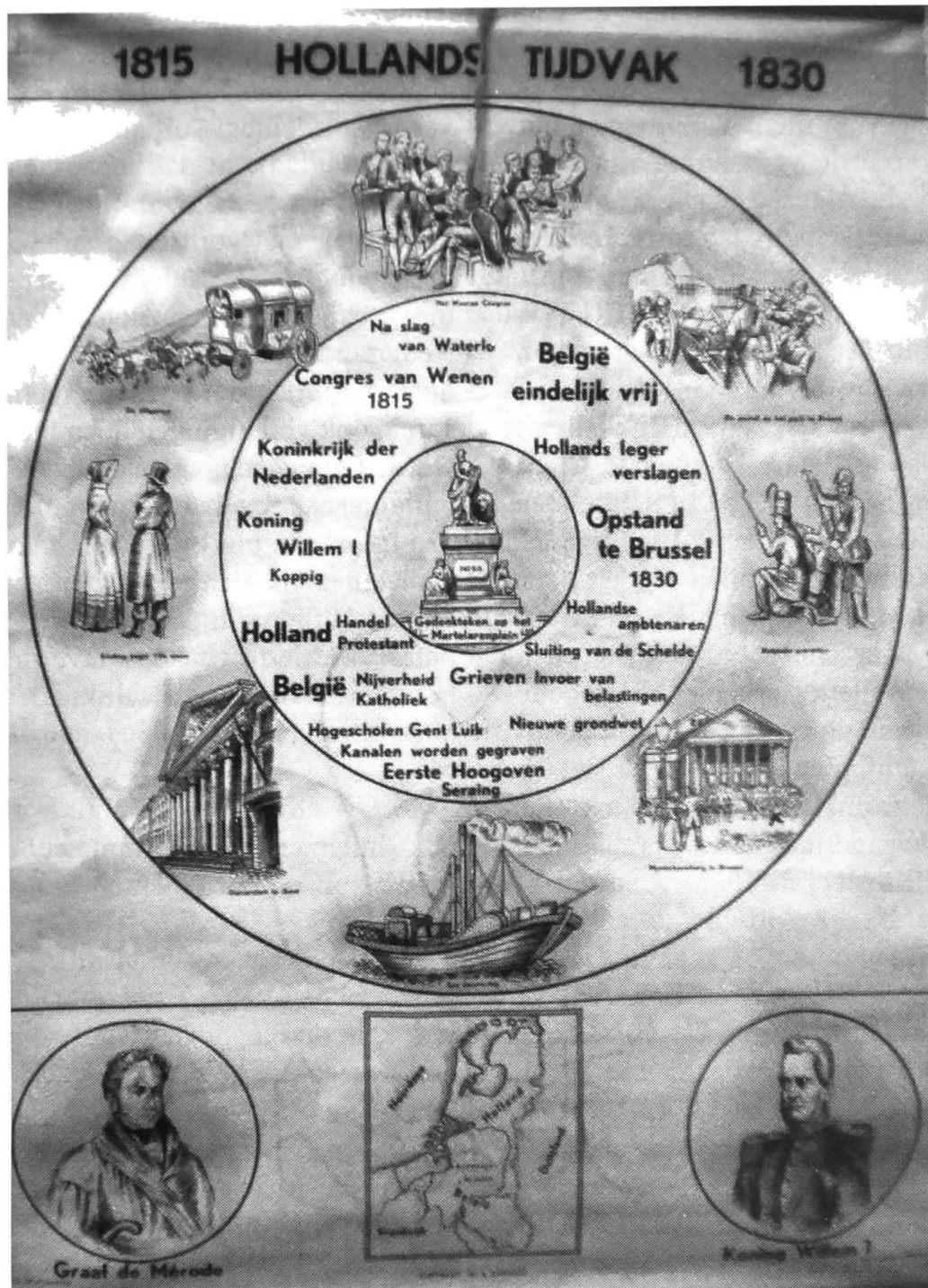
Willem I (1815-1830), koning van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden

We vieren kort na elkaar twee belangrijke gebeurtenissen:

2014 is de honderdste verjaardag van het begin van de Eerste Wereldoorlog en daar zal, in gans België en ook door onze kring, de nodige aandacht aan besteed worden.

2015, een jaar later, is de tweehonderdste verjaardag van het begin van het **Verenigd Koninkrijk der Nederlanden (1815-1830)** en ook dat zal gevierd worden. Een woordje uitleg:

Na de nederlaag van Napoleon in Waterloo in 1815 besloten de toenmalige geallieerden ten noorden van Frankrijk een sterke staat te stichten. De bedoeling was van aan de noordkant een betere bescherming te creëren tegen het soms nogal agressieve Frankrijk. Daarom werden de voormalige Oostenrijkse

Schoolplakkaat, gedrukt in Nederland. Hangt in ons documentatiecentrum.

Nederlanden (ongeveer het huidige België) en Nederland samengevoegd tot het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. De eerste koning was **Willem I**. Iedereen die op school de vaderlandse geschiedenis een beetje gevolgd heeft, weet hoe het in 1830 afgelopen is.

Oorspronkelijk was Willem geen koning, maar een vorst over verschillende gebieden. Zijn voorvaders waren geen koningen maar stadhouders. Hij was de eerste uit zijn familie die koning werd van Nederland. Dit gebeurde na de nederlaag van

Napoleon in 1813 in de Slag bij Leipzig. Na Waterloo (1815) nam soeverein vorst Willem I op 16 maart 1815 zelf de titel “koning der Nederlanden” aan.

Over zijn koningschap valt heel wat te vertellen: **kwaad** (hij was zeer autoritair en beschouwde zijn ministers als zijn dienaars) zowel als **goed**. Hetgeen nadien in de Belgische scholen over hem verteld werd, moest uiteraard zo negatief mogelijk zijn, om een Belgisch gevoel te scheppen vrij van de verdrukking uit het Noorden. Naarmate de jaren verstreken kreeg men hier ook oog voor het

goede dat hij gedaan had.

Lodewijk Napoleon, broer van de keizer, die een tijdlang koning van Nederland geweest was voor Willem I, nam meerdere initiatieven voor de verbetering van de infrastructuur, de waterwegen, ... Die politiek werd door Willem I voortgezet. Bovendien investeerde hij in de industrie in het Zuiden. Zo steunde hij in 1817 **W. Cockerill** bij de bouw van een stoommachiefabriek te Seraing en legde de basis van de Waalse staalindustrie. Willem I stichtte ook de latere **Generale Maatschappij van België**, die in tamelijk recente tijden door de Belgische regering aan Frankrijk verkocht werd. Hij legde straten en waterwegen aan, o.a. het **kanaal Gent-Terneuzen**, waarvan we nu nog de vruchten plukken. Willem I was niet alleen actief op gebied van havenpolitiek. Op gebied van tewerkstelling in onze streek steunde hij de **textielindustrie** in het Gentse. Een derde luik vormde het onderwijs: aan hem hebben we de **universiteit van Gent** te

danken, het atheneum en vooral een **netwerk van lagere scholen** om de kinderen van de gewone mensen een kans op onderwijs te geven, wat uiteindelijk hun lot zou moeten verbeteren.

Redenen genoeg dus om die tweehonderdste verjaardag niet zomaar te laten voorbijgaan. In het Gentse bestaan al meerdere initiatieven in verband hiermee. Het ANV (Algemeen Nederlands Verbond) speelt hierin een coördinerende rol. Niet alleen universiteitsprofessoren, ook verenigingen doen hieraan mee. Er wordt aan gedacht een standbeeld van hem te onthullen. Zelfs heemkundige kringen kunnen tot de viering bijdragen, b.v. door in hun gemeentearchieven te zoeken naar documenten uit Willems tijd: 1815-1830. Tot nu toe ontbreekt hierin een positieve deelname van het Verbond voor Heemkunde van Oost-Vlaanderen.

Op deze vrolijke noot willen we dan ook sluiten en we wensen u het beste en tot in juni!

NIEUWS VAN DE REDACTIE

Wies Creve

POSTHUME DANK AAN RENÉ

BAERS – René Baers (° 12/12/1919 - † 6/01/2011) wiens “straffe oorlogsverhalen” wij nog in een van onze laatste tijdschriften konden opnemen, zoals hij ze ons kon vertellen in de memorabele bijeenkomst van ouderen in de “Baeckermat” te Westdorpe op 28 oktober 2010, heeft ons daarbuiten nog heel wat nagelaten. Een pak oude interessante documenten, en laatst nu nog een reeks – soms zéér oude – volksliedjes, waarvan we er bij gelegenheid nog wel een en ander zullen kunnen publiceren. De Kring dankt dat aan de oplettendheid van zijn dochter Yvette. Ze stelt hiermee een na te volgen voorbeeld. Al te dikwijls worden bij een overlijden heel wat overjarige papieren gewoon maar met de kar meegegeven of in de vuilnisbak

gekieperd. Meestal vraagt men zich daarbij niet af welke informatie voor de plaatselijke en zelfs de hele “geschiedenis” en zeker de heemkunde men daarbij voor altijd weggooit. Onze welgemeende hartelijke dank, Yvette! (AC)

TWEE BAKSTENEN - Bezoekers van onze tentoonstellingruimte zullen misschien met enige verbazing vaststellen dat daar zomaar twee – op het eerste gezicht doodgewone – bakstenen te zien zijn. Wanneer je ze echter van nabij bekijkt, kan je merken dat in beide stenen de vingerafdrukken te zien zijn van de mensen die deze, toen nog natte, stenen te drogen gelegd hebben. We kunnen zelfs vermoeden dat dit toen, lang geleden, nog wel kinderen kunnen geweest zijn.

De twee stenen werden gevonden, samen met

nog andere, bij de aan gang zijnde restauratie van het huis in de Stationsstraat, vroeger eigendom van Jozef Van Mossevelde en zijn familie. Bij het bouwen van zijn huis gedurende het interbellum (± 1920-1940), in de art-decostijl van die tijd, heeft hij duidelijk gebruik gemaakt van stenen die er voordien reeds lang dienst hadden gedaan. Zo kwamen deze onvermoede sporen van een wellicht meer dan honderdjarig verleden weerom aan de oppervlakte.

De zoon van onze medeleden Didier Carbonez-Marleen Inghels, nu eigenaar van het huis die het na al die tijd in de art-decostijl wil terugbrengen, dacht eraan dat deze toch wel ongewone artefacten in onze verzameling wel een gepaste plaats konden vinden. Wij willen deze familie daarvoor van harte danken. (AC)

DE PASTORIE TE WACHTEBEKE - Beschermd monument

(uit het "Parochieblad" "Kerk en Leven" van 27 oktober 2004)

Vanwege het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Oost-Vlaanderen, Monumenten en Landschappen, ontvingen we de officiële bevestiging : de pastorie van Wachtebeke, Dorp 35, werd door het ministerieel besluit van 14-07-2004 erkend als beschermd monument, samen met de pastorieën van Gottem, Wontergem, Zeveeren, Semmerzake, Dikkelvenne, Bottelare, Melsen, Lemberge, Eke, Zevergem, Balegem en Moortsele.

Het gebouw is eigendom van de gemeente. De historische, artistieke en wetenschappelijke waarde van de pastorie van Wachtebeke wordt in de officiële bekendmaking als volgt omschreven:

"De pastorie werd in 1869 opgetrokken naar de plannen van architect E. de Perre-Montigny op een oudere site. Vermoedelijk werden onderdelen herbruikt in de nieuwe constructie (kelder) en het tuinpaviljoen. Het pand kreeg een neogotisch uiterlijk wat uitzonderlijk is binnen het oeuvre van de architect. Ook het interieur behield zijn oorspronkelijke indeling en

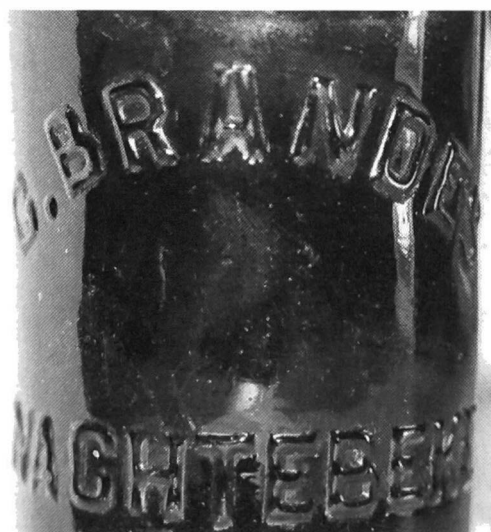
aankleding (spits- en segmentbogen, plafondstucwerk en kapitelen in neogotische stijl, binnenschrijnwerk uitgewerkt in spitsboogvorm, 19^e-eeuwse schouwen, plankenvloeren en plafonds,...) waardoor het pand representatief is voor de tweede helft van de 19de eeuw. Achterin de pastorietuin bevindt zich een tuinpaviljoen, vermoedelijk uit de 18e eeuw."

Reeds eerder werden ook de Sint-Catharinakerk en de Vierschaar erkend als beschermde monumenten.

UITZONDERLIJKE VONDST : WACHTEBEEKSE FLESSEN !

Op zondag 6 november 2011 kregen we tijdens de maandelijkse overrompeling van leden in ons café "Den Dhust" ook bezoek van ons medelid Valère De Vos. Voor het museum had hij een kleine reeks zeer oude strijkijzers mee: een serie maten 6, 7 en 8, plus nog een waarop het jaartal 1917 voorkwam! En enkele oude gewichtjes, die wellicht onze onvolledige reeks kunnen aanvullen...

Maar : bijna ongelooflijk: ook drie oude bierflessen, waarvan twee met in het glas gebrand merk: "BRANDES WACHTEBEKE". Iedereen van onze leden weet dat het al zeer moeilijk is om een safarflesje in te wacht te slepen waarop indertijd "WACHTEBEKE" voorkwam. Welnu, vanaf nu zijn twee bierflessen, van stevig dik glas, waarop de naam van de tot de helft der vijftiger jaren van de vorige eeuw bekende brouwerij Brandes uit de Meersstraat prijkt, in ons museum te bewonderen. Bedankt Valère! (AC)

WIE ZONDER ZONDEN IS...

Het was bijna onvermijdelijk. Gedurende de vele weken dat ik mij bezig hield met het samenstellen van een groot gedeelte van ons Jaarboek 2011, heb ik blijkbaar onbezonnen een paar zaken lichtzinnig over het hoofd gezien. Ik bied aan de betrokken welwillende "schadelijders" mijn excuus aan, in de vaste hoop dat ze dit ook zullen aanvaarden.

In het artikel over de Sint-Catharinakerk liet ik nogal wat foto's opnemen, die ik tussen mijn redactionele werkzaamheden toegeschoven kreeg van wijlen onze erevoorzitter Cesar David. Pas achteraf heb ik vernomen dat de hele inboedel van de kerk op instigatie van o.a. Cesar gefotografeerd werd door ons medelid Jacques Van den Berghe. Het is bijna onvergeeflijk dat zijn naam in het jaarboek als bron niet vermeld werd!

Nog een opmerking van een medelid, mevrouw Mariette Coquet-Ceulemans: de foto van Achiel Bracke op bladzijde 194 zou niet een groep ACV-ers voorstellen, maar wel de "vissersclub"! Mijn goede vriend Etienne Van Megroot, die op de

foto niet-geuniformeerd voorkomt, was inderdaad een verwoed visser. Anderzijds is het toch enigszins raar dat ik Alfons Coquet, toch lange tijd voorzitter van die club, op de foto niet kan terugvinden. Enfin, de ter ziele gegane brouwerij Krüger was duidelijk de sponsor van het gezelschap!

Een laatste opmerking geldt het Heilig-Hartbeeld op blz. 69. Op bladzijde 66 staat vermeld dat het werd uitgevoerd door beeldhouwer Albert De Beule. Onze penningmeester Jacques De Smet zegt mij nu dat die Albert eigenlijk de zoon was van Aloïs De Beule, en dat die laatste eigenlijk de beeldhouwer was. Jacques kan het weten, want hij is nog verre familie van de "meester in de kunst" Aloïs (°1861), die trouwens al overleden is in 1935. Pastoor Camerman heeft het beeld waarschijnlijk in 1938 bij de zoon Albert (1896-1976) aangekocht, die het atelier van zijn vader aan de Nieuwbrugkaai te Gent in beheer had. Vandaar de vergissing van de pastoor, en dus ook die van mij... (AC)

DE RIJMENDE KASTELEIN...

Marleen Van Laere, echtgenote De Kerpel, stelde ons een stapeltje documenten ter beschikking, die alle op een of andere wijze verbonden zijn aan haar vader Louis, destijds een zeer bekend personage als kastelein van het nu verdwenen café "De Bruine Poort", rechtover de kerk in het Dorp.

Het rijmen zat hem blijkbaar bijna in het bloed. Negen "gedichtjes" van hem vonden we terug in een gelijnd schoolschrift (met zwarte gehamerde kaft, vroeger zeer gekend!). We zorgen ervoor dat die alle bewaard worden voor de Heemkundige Kring "De Vierschaar", in de map "Louis Van Laere".

Louis werd geboren te Wachtebeke op 8 augustus 1920 en is te Gent overleden op 8 mei 1988. Zijn vrouw, Magdalena (Madeleintje) de La Ruelle, een onvergetelijke drijvende kracht bij de uitbating van hun café annex zaal, werd te Overslag geboren op 17 januari 1927 en is te Wachtebeke overleden op 21 juni 2005. (AC)

V OOR U GELEZEN!

BOEKEN VAN 'DE GROOTE OORLOG'

Luc. De Maesschalck

Over 'den oorlog van '14 – '18' zoals hij bij ons doorgaans genoemd wordt, zijn al hele bibliotheken vol geschreven. En het houdt niet op: het ziet er naar uit dat de komende maanden nog een volgende bibliotheek in aantocht is. Het feit dat binnenkort de honderdste verjaardag herdacht wordt van het begin van deze oorlog is daar wellicht niet vreemd aan. Twee recente publicaties wil ik hierbij toch even onder de aandacht brengen. Beide hebben de oorlog als thema, maar behandelen wel een totaal verschillend onderwerp.

Een paar jaar geleden verscheen in ons jaarboek een artikel over de bunkers van Mendonk. Zoals de meeste lezers zich wellicht zullen herinneren, maakten deze deel uit van een door de Duitsers ontworpen verdedigingslinie tussen Knokke en Antwerpen, om een mogelijke geallieerde invasie vanuit de Westerschelde het hoofd te bieden. Enkele maanden geleden is over deze bunkerlijn, de zogenaamde 'Holland Stellung', een compleet boek verschenen. De auteurs zijn drie Nederlanders die al decennialang (veld-) onderzoek uitvoeren naar verdedigingswerken uit beide wereldoorlogen en heel wat publicaties daarover op hun naam hebben staan. Niet dat dit de eerste publicatie over genoemde linie is, maar het zou wel de eerste zijn die deze in haar geheel beschrijft: vroegere werken beperkten zich doorgaans tot een gedeelte ervan.

Het boek is opgedeeld in twee delen. Het eerste deel beschrijft de historische achtergrond: waarom is de linie opgebouwd, en hoe ging men daarvoor te werk. In het kader hiervan komt ook de elektrische versperring tussen België en Nederland –

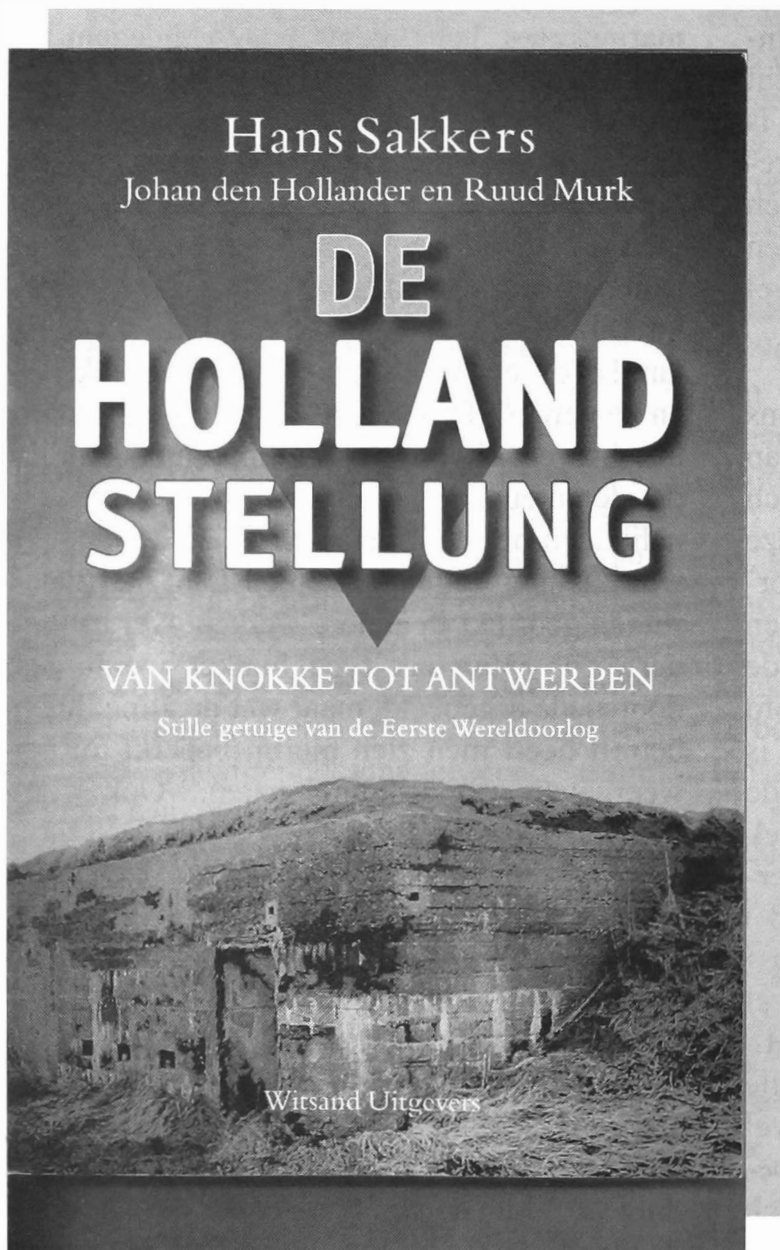
'den draad' - ter sprake. Verder is het interessant te vernemen dat de linie door twee totaal verschillende legereenheden is gebouwd: het eerste deel, van Knokke tot Strobrugge (Maldegem) werd gebouwd door het marinekorps, het gedeelte van Maldegem tot Vrasene – waar de linie aansloot op de verdediging rond Antwerpen – door de landmacht. Dit levert duidelijke verschillen op tussen het ontwerp en de bouw van beide. Verder komen de logistieke problemen aan bod: de aanvoer van het materiaal (bijna alles moest uit Duitsland komen, via het neutrale Nederland!), de constructie van de betonblokken, en zo verder. De diverse bunkertypes worden beschreven. Een mogelijk minpunt hierbij is dat de auteurs er een eigen notitiesysteem op nahouden om de diverse types aan te duiden, wat dus niet volledig overeenstemt met typeringen gebruikt in andere werken over dit onderwerp. Van elk type bunker wordt een doorsnede afgebeeld, maar wat de afmetingen betreft heeft men zich hierbij beperkt tot het weergeven van de buitenmaten. Ook werd elk type gefotografeerd.

Het tweede gedeelte van het boek is een gids voor bezoekers. Daarbij wordt de linie opgedeeld in drie secties: Zwin - Maldegem, Maldegem - Kluizen en Mendonk - Vrasene. De reden daartoe is dat de middelste sectie het sterkst werd uitgebouwd, met de grootste concentratie aan bunkers. De Duitse legerleiding was immers van oordeel dat deze sector de grootste kans op een aanval liep. Ze werd daarom uitgebouwd met voorposten. De sectie ten oosten van het kanaal Gent-Terneuzen, waar dus Mendonk, Zaffelare, ... toe behoren, liep veel minder kans om aangevallen te worden, omdat de aanvaller daarvoor te ver de Schelde zou moeten opvaren. De bunkers liggen er dan ook veel verder uit elkaar. In het

boek wordt elke sector uitvoerig beschreven aan de hand van een routebeschrijving die het mogelijk maakt de meeste bunkers terug te vinden. Het boek eindigt met een paar bijlagen waar alle bunkers van de landmacht in worden opgesomd, ingedeeld in de diverse types.

Het boek is overvloedig geïllustreerd en van een index voorzien. Niet enkel de

vermelde doorsneden worden er in afgebeeld, maar ook een massa foto's van de diverse bunkers. Ook de exemplaren die in Mendonk gebouwd werden zijn er in terug te vinden. Toch nog een minpunt: gezien deze overvloed aan iconografisch materiaal had men voor een betere papierkwaliteit moeten kiezen. Het had de prijs van het boek maar weinig opgedreven en de foto's waren veel beter tot hun recht gekomen.

Titel: De Hollandstelling

Auteurs:

Sackers H., den Hollander J. en Murk R.

Afmetingen (h x b): 21,5 x 14 cm

Aantal pagina's: 264, mat papier

Rijkelijk geïllustreerd

Uitgeverij: Witsand Uitgevers, Antwerpen

Boeknummer:

ISBN 978 94 9038 2360

D/2011/12.051/7

Prijs : € 22,50

Het boek is opgenomen in de bibliotheek van de heemkundige kring.

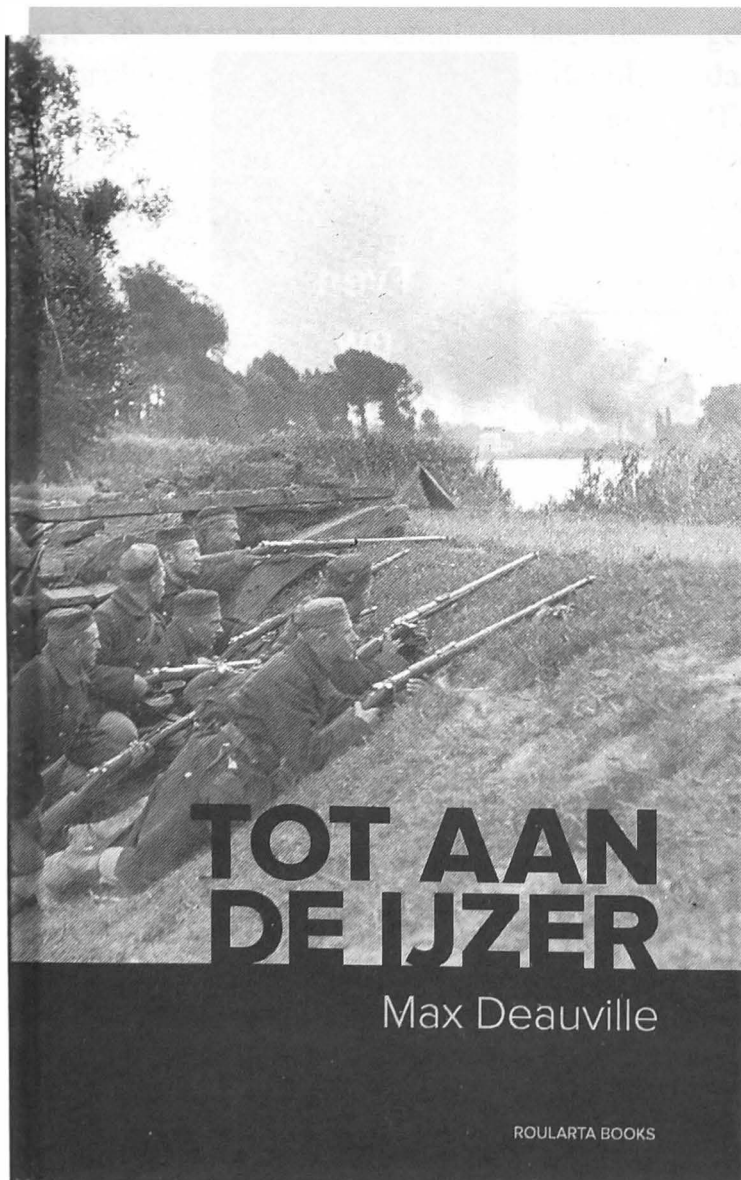
Het tweede boek dat we willen bespreken, met als titel *Tot aan de IJzer*, is van een gans ander genre. Het is geschreven door Max Deauville, schuilnaam voor Maurice Duwez. Duwez was een 32-jarige oorlogsvrijwilliger. Bovendien was hij arts,

met de graad van majoor. Hij werd ingedeeld bij de gevechtstroepen, meer bepaald de karabiniers, die een onderdeel vormden van de zesde divisie. Het was geen man die in de achterhoede werkte, of in een hospitaal: nee, hij ging mee de loopgraven in, om eerstelijns-

hulp te verstrekken. Als dusdanig maakte hij de oorlog van zeer dichtbij mee. Zijn wedervaren hield hij bij in een dagboek, een *cahier de route* zoals hij het zelf noemde. Zijn verhaal vangt aan op 16 augustus, toen zijn regiment zich voor de eerste maal dient terug te trekken, op Waver. In Brabant en Antwerpen maakt hij diverse veldslagen mee, waarbij zijn regiment zodanig wordt gedecimeerd dat het ophoudt te bestaan: '*Het 4^e regiment van de karabiniers is dood*' (pg. 65). Eens aan de IJzer begint de zogenaamde Grote Wacht. Het boek loopt tot november 1915. Deauville werd in februari 1916 van het front teruggetrokken wegens oververmoeidheid en loopgravenkoorts. Hij werd naar Frankrijk gezonden om uit te rusten en te herstellen. Van deze gelegenheid maakte hij gebruik om zijn dagboek bij te werken tot een boekuitgave. Het werd een eerste maal in 1917 gepubliceerd

in het Frans. Het werd toen nog gecensureerd en als defaitistisch beschouwd. De Nederlandse vertaling is pas verschenen. Het boek is ingedeeld in drie delen. Het eerste deel behandelt de terugtrekking van het leger – beter gezegd: van zijn regiment - tot en met de slag aan de IJzer. Het tweede deel gaat over de tweede slag om Ieper en de eerste Duitse gasaanval te Steenstrate. Het derde deel is het kortste en beschrijft de loopgravenoorlog rond Diksmuide. De schrijver beperkt zich tot de gebeurtenissen die hij zelf heeft meegemaakt. En hij doet dit op zijn eigen manier. Men moet in het boek geen gedetailleerde beschrijving van de gevechten gaan zoeken: die zijn er niet. Deauville had literaire aspiraties: *Tot aan de IJzer* was niet zijn eerste publicatie en er zouden er nadien nog volgen. Dit is aan het boek duidelijk te merken, zij het minder in het eerste deel. Hij

beperkt zich grotendeels tot sfeerbeelden. Bijvoorbeeld van de beschietingen die de soldaten en zijn hulppost ondergingen, van de wijze waarop de soldaten zich moesten inrichten in de loopgraven, het binnenstropelen van de gewonden – voor zover ze nog konden – in zijn post en hun verzorging tijdens de gevechten.

Titel: Tot aan de IJzer

Auteur: Max Deauville

Afmetingen (h x b): 24,5 x 16cm

**Aantal pagina's: 301, mat papier
Geïllustreerd met foto's uit het Kon.
Legermuseum en Bernard Duwez**

Uitgeverij: Roularta Books, Roeselare

**Boeknummer: ISBN 978 90 8679
4133
D/2011/5166/47**

Prijs : € 22,95 (harde koft)

Hoogtepunten zijn wel zijn beschrijving van de (mislukte) poging van het leger om de Duitse troepen terug te werpen die bij Tervate over de IJzer gekomen waren, gezien van uit zijn hulppost, en zijn bezoek op een rustiger moment aan het tot puin geschoten Diksmuide. Maar ook de goedsgesteltheit van de soldaten komt meermaals aan bod, hun fatalisme na een paar maanden oorlog, de wereld die zich voor hen tenslotte beperkte tot hun eigen compagnie, hun eigen peloton: *'Onze horizon wordt almaar smaller'* (pg. 70). Hij doet dit alles zo neutraal mogelijk: hij wilde, zo zegt hij zelf, enkel getuige zijn. Maar deze neutraliteit verliest hij soms, bijvoorbeeld als hij het over Duitse gevangenen heeft: *'Ze stralen een soort afkeer uit. (...) Ze hebben gemene koppen'* (pg. 227). En een tikje racisme is hem ook niet vreemd, wat blijkt als hij de Tunesische hulptroepen beschrijft: *'Ze klemmen hun openhand rond het geweer'* (pg. 148). Wat niet belet dat hij duidelijk laat merken dat de Belgen, zeker in het begin van de oorlog, maar ook aan de IJzer, het niet konden rooien zonder de inzet van de Franse (koloniale) troepen.

Wie dit boek gelezen heeft, zal er van overtuigd zijn: wat men in de *Groote Oorlog* de soldaten aangedaan heeft, is niet voor herhaling vatbaar. Geen enkel soldaat zou in dergelijke omstandigheden nog willen vechten, geen dag. En dan hadden de Belgen nog het geluk dat koning Albert weigerde hun nutteloze afslachtingen te doen ondergaan, wat van de andere partijen niet kan worden gezegd.

Het boek is in bijlage voorzien van een verklarende woordenlijst die betrekking heeft op de gebruikte militaire termen. Het heeft echter dezelfde tekortkoming als het vorige: veel foto's – maar niet alle – zijn te donker afgedrukt, zodat er soms maar weinig te onderscheiden is. En dit ligt niet aan de foto zelf. Dit blijkt uit de kafffoto: deze afbeelding wordt binnenin het boek herhaald, maar is daar veel onduidelijker afgedrukt.

Causerie: 'Mei '40. De onbegrijpelijke nederlaag'

Op **dinsdag 20 maart 2012** organiseert het Davidsfonds werking met onze heemkundige kring De Vierschaar een over de meidagen van 1940. Deze wordt gegeven door **Comer**. De vraag die hij zich stelt – en waarover hij trouwens geschreven heeft – is: hoe is het mogelijk dat, amper zes weken na op 10 mei 1940, de Nederlandse, Belgische en Franse legers de wapens al neergelegd hadden en, bovendien, het Britse leger halsoverkop gevlucht was? In 'Mei'40' gaat Bruno Comer op zoek naar de oorzaken. Het beeld dat we hebben van de Duitse overmacht vindt hij maar een mythe. Wat volgens hem dan wel de oorzaken zijn, zal hij ons proberen uit te leggen in deze causerie, die doorgaat in het CCW.

Bruno Comer studeerde rechten en internationale politiek. Met zijn boek 'Mei '40' schreef hij een boeiend en opzienarend essay. Wie in geschiedenis geïnteresseerd is, mag deze voordracht dan ook niet missen. Niet vergeten te noteren in uw agenda!

**Even
uw
aandacht**

BIJNAMEN

IN HET WABEEKS ALTIJD LAPNAMEN GENOEMD...

Wies Creve

De geschiedenis van 'den ulaan', die we reeds in een van onze vorige tijdschriftjes even in de herinnering hebben gebracht, leidt ons bijna noodgedwongen tot de behandeling van de menigvuldige bijnamen die hier in onze dorpsgemeenschappen de ronde deden, en als algemeen goed door iedereen gebruikt en begrepen werden.

Voor wij hierover praten, willen wij er vooraf even op wijzen dat het altijd zó is geweest, dat bepaalde personen met een 'lapnaam', een 'bijnaam', wat men bijna een 'verklarende' naam zou kunnen noemen, werden aangeduid. Napoleon Bonaparte, de succesrijke generaal en later de roemrijke keizer, werd enigszins liefdevol, en zeker niet neerbuigend, door zijn aanhangers 'le petit caporal' genoemd. Koning Albert (de éérste!) had ook zulke omkranste omschrijvingen: de 'koning-ridder', de 'koning-soldaat', en nog wel andere.

Hier in onze gemeente, werden dus ook heel wat mensen aangeduid met een 'speciale' naam die uitsluitend naar hén verwees. Ik noem er hier enkele, die ik terughaal uit mijn geheugen.

'Den buzzesnijder', was iemand die mannelijke varkens en runderen castreerde. 'Den biestekker' was een onderpastoor die op alles wel stekelige opmerkingen had. In contrast met zijn veel vroegere voorganger, die 'den rosten onderpaster' werd genoemd (omdat hij inderdaad ros van haar was), of ook nog 'de vliegende dame': hij koerste namelijk vliegensvlug rond op zijn fiets, terwijl zijn soutane (de 'rok') die de priesters toen nog altijd moesten dragen, als een zeil achter zijn zadel fladderde – een actief man dus. Op de Langelede sprak men over een zekere Papkleppe, over

'den Kei', over Fakke Géjelle. In het centrum had men het over het Zweetcrken, over Pijkenheere, over de Sterrekijker, over De Gaulle (dat was een boomlange man) en over Mietjen Triptrap (het mens trippelde werkelijk met haar korte beentjes aan een fantastisch ritme overal heen) – soms werd ze ook wel Mietjen Tertemol genoemd. Het subliemste voorbeeld dat ik ooit heb gekend was de bijnaam 'Fandolie'. Vanwaar dit onzinnig lettergehaspel? Simpel als je 't weet: de man in kwestie werd soms de 'olifant in burgerkieren' genoemd, en later kortweg 'den olifant'. Maar eenmaal moet hij dat woord opgevangen hebben toen ze het over hem hadden... daarom werd het onverstaanbaar gemaakt en 'Fandolie' was het resultaat!

Soms wilde men uit een bepaalde familie één welbepaalde persoon aanduiden, en dan had men het bv over 'den Treuter Fermont' of 'den zwarten Slock'. Iedereen wist dan wie bedoeld werd.

Het wordt echter mooier – en interessanter – wanneer wij de familiebijnamen gaan bekijken. Maar laten we het eerst over de nu 'officiële' familienamen hebben. Honderd jaar geleden waren er nog heel wat ongeletterden. Zij konden lezen noch schrijven en wisten dus eigenlijk niet hoe hun eigen achternaam precies gespeld werd. Toen zij zich dus bij de 'Burgerlijke Stand' aanmeldden, bijna altijd voor een geboorte, huwelijk of sterfgeval, konden zij aan de ambtenaar van dienst alleen maar *zeggen* hoe zij heetten; zij konden met de beste wil van de wereld niet controleren of de vlijtige scribent hun naam wel vastlegde zoals het eigenlijk moest zijn en zoals wij dat nu zo precies stipuleren! Daarbij weze opgemerkt dat de ene schrijfwijze zeker niet beter of slechter is dan de

Andere. Wij moeten daaraan toevoegen dat de 'Burgerlijke Stand' pas na de Franse Revolutie, onder Napoleon Bonaparte, werd ingericht. Vóór die tijd werden de namen genoteerd in de parochieregisters door de pastoors. En dus werd ook daar de juiste schrijfwijze niet altijd gerespecteerd – wij willen het hier niet hebben over wat sommige pastoors aan snibbige sneren er bij bepaalde inschrijvingen toevoegden! Geletterden zagen nauwkeurig toe op de juistheid van wat werd neergepend; alle 'niet-gestudeerden' waren aan de willekeur van de klerk van dienst overgeleverd. Vandaar de soms verscheiden schrijfwijzen van oorspronkelijk dezelfde namen. Aerens t.o. Haerens, Aper t.o. Apere en Apers, Audenaarde t.o. Audenaerd en Audenaert, Blanckaert t.o. Blancquaert, Buysse t.o. Buyse, Claes t.o. Claeys, Coene t.o. De Coene, De Bruyne t.o. Debruyn, De Clercq t.o. De Clerck, De Nijs t.o. De Nys (in dezelfde familie hier te Wachtebeker!), De Smedt t.o. De Smet, De Vilder t.o. De Vylder, De Wolf t.o. De Wulf, Dhondt t.o. Dhont en D'Hont, Dierick t.o. Dierickx en Diericx, Geers t.o. Geerts, Hendricks t.o. Heyndericx, Inghels t.o. Engels, Lefever t.o. Lefèvre en Lefebvre, Ongena t.o. Ongenae, Rombaut t.o. Rombout, Segers op verschillende manieren, Teirlinck en Tacq en Temmerman idem, Van Doorslaer t.o. Van Doorselaer en Vandoorselaere, Van Peteghem t.o. Van Petegem. We kunnen deze lijst nog bijna eindeloos aanvullen...

En we zullen dan maar zwijgen over de even eindeloze reeks namen die, hoewel met dezelfde letters gespeld, toch in verschillende vormen voorkomen. Daarmee bedoelen we vooral het aaneen- of vaneenschrijven. Van Huffel en Vanhuffel bijvoorbeeld, of Van der Cruyssen, en Vandercruyssen. Een prachtig voorbeeld is hier De la Ruelle, Dela Ruelle, Delaruelle en De Laruelle.

Het is inderdaad niet altijd makkelijk. Hoe schrijft men bijvoorbeeld Du Cheyne? Ja, hier ter plaatse zoals ik het hier doe. Maar het kan ook Ducheyne, Duchène,

Decheyne en Dechenne zijn! In hetzelfde gezin werd, nog niet zó lang geleden, de naam Seynaeve ook Synaeve, Synave en Senaeve gespeld!

Wees dus voorzichtig als je zegt: nee, die mensen zijn geen familie van mij, want mijn naam wordt zonder 'h' geschreven en die van hen mèt!

Er zijn van die bijnamen, die aan iedereen met dezelfde familienaam blijven kleven. Ieder van ons kent zowel op Overslag als in het centrum de 'Kabons' en de 'Sterre's'. Op Overslag moeten wij over de 'Kabon's' geen uitleg geven. Over de 'Sterre's' evenmin trouwens. Van die laatsten is mij altijd een sappige anekdote bijgebleven. Jozef Van Megroot en zijn zoon Etienne uit de Stationsstraat waren door bijna niemand als zo gekend; iederéén echter kende Tjef Sterre. Zij waren nog fier op hun bijnaam bovendien. Toen de zoon Etienne een Franstalige aan de telefoonlijn kreeg, identificeerde hij zijn eigen firma als 'Joseph Etoile et Fils'!

Voor we nog verder afdwalen, moet nog aangestipt dat heel wat familienamen in de volksmond vervormd werden, meestal gemakshalve. Vooral langere namen moesten het ontgelden. Men sprak over 'meester Mol', Lotten 'Vos', Staf 'Pau', Victor 'Bambost', Poliet 'Plancke', over Nest 'Casseye', Remi 'Pottelberghe', als daar eigenlijk telkens ofwel een 'De' of een 'Van' moesten vóór staan. 'Rawelle' voor De la Ruelle, en Gust 'Wip' voor De Wispelaere, waren dan voor een buitenstaander al moeilijker thuis te brengen. Hoewel dit allemaal van vroeger dateert, zit de neiging er soms toch nog in. Men heeft nog lang gesproken over 'Neete Kooi', wanneer men René, zoon van de koster, bedoelde. Maar nu nog wordt soms verwezen naar iemand, niet bij zijn naam, maar met zijn beroep of situatie. 'Mo van 't Cultuurcentrum', Jan, 'allez ge weet wel hé, van de KBC', 'Georgette van de Rembrandt' indertijd (nu van wat anders), of 'Nest de mandenmaker', 'Valère de coiffeur'. Iedereen kan er een serie voorbeelden aan toevoegen en iedereen noemt bij gesprekken, als een bepaalde naam hem niet te binnen schiet, de persoon in kwestie dan wel met een omschrijving, die

vroeger – nu niet meer – meestal aanleiding gaf tot een blijvende ‘lapnaam’. Ik betrap er mijzelf op: als ik in mijn toevallig gezelschap over Cyriel De Bruyne spreek, dan noem ik hem duidelijkheids halve bijna steevast ‘de kolonel’. En nu maar hopen dat zijn kinderen voortaan niet door iedereen ‘Tania of Peter van de kolonel’ genoemd worden!

Dit gezegd zijnde, draaien we even af naar de ‘lapnamen’ die aan een hele familie gegeven werden, waardoor alle leden ervan met dezelfde omschrijving werden aangeduid.

Het meest illustere voorbeeld dat ik hiervan heb gekend, zijn de ‘Schoens’. Die woonden, vier broers, tot 1936 in de Vierschaar (die werd pas in 1937, onder impuls van pastoor Charles Camerman, in haar huidige staat gerestaureerd). Genoemde legendarische pastoor noteert in de Liber Memorialis der parochie, dat die ‘Schoens’ eigenlijk Ongena heetten, en dat ze reeds ongeveer veertig jaar de Vierschaar bewoonden. Hij veronderstelt daarbij dat ze eigenlijk schoenlappers waren. De vier broers heetten dus wel allen in de volksmond ‘Schoen’, maar zij hadden daarbij ieder nog een speciale voornaam, die ook hun doopnaam niet was. Hier volgen ze: Vetter, Smous, Ons Heere en Kisse. Kisse Schoen is als laatste gestorven; ikzelf heb hem nog goed gekend. Hij had een reusachtige hond, een trekhond eigenlijk die voor een hondenkar werd gespannen, en die ervoor zorgde dat wij telkens met benepen hartje de Vierschaar voorbijliepen als wij naar de ‘kakschool’ (bewaarschool) kwamen.

Aan geen kanten wil ik hier op volledigheid bogen. Heel wat Wachtebekenaren kunnen ongetwijfeld komen aandraven met nóg andere ‘lapnamen’, die ten minste even belangwekkend of raadselachtig zijn als de voorbeelden die hierboven werden aangehaald. Ik wil er me toch niet vanaf maken zonder nog twee ‘speciale’ typisch Wachtebeekse gevallen te behandelen:

De Vervae’t’s en de De Caluwé’s.

De Vervae’t’s.

Allen die hier ter plaatse die bekende naam dragen, danken hun bestaan hoogstwaarschijnlijk aan dezelfde stamvader. Maar de ‘takken’ die aan deze zelfde ‘boom’ groeiden, kregen in de loop der tijden elk een eigen benaming, om ze van elkaar te onderscheiden. Zo had men ‘Slachter’ Vervae’t, de ‘Pruis’ Vervae’t, ‘Neuf’ Vervae’t, ‘De Roker’ Vervae’t. ‘Slachter’ en ‘Roker’, stielnamen dus, kan men makkelijk verklaren, voor ‘Neuf’ lukt mij dat niet. ‘Pruis’ werd al ettelijke keren uitgelegd, zowel door familieleden zelf als door medewerkers aan de uitgaven van de Heemkundige Kring. (Het zou namelijk gaan om de aankoop van een Pruisisch legerpaard, dat werd aangekocht door een Vervae’t, ‘voerman’ van stiel). Vier generaties lang werden deze Vervae’t’s, ook altijd maar met alle vervoer bezig, niet anders dan ‘de Pruis’ genoemd. Wanneer men daar op café ging, zakte men niet binnen bij Vervae’t, maar bij ‘de Pruis’, bij ‘Pruizes’. Mooi bleef verder daarbij, dat zonen alleen maar op school en bij hun Plechtige Communie ‘Vervae’t’ werden genoemd. Anders had men het steevast over ‘Roger de Pruis’ of ‘Valère de Pruis’. Mooi blijft daarbij, dat de laatste mannelijke telg van die tak te Wachtebeke, Jan, zijn taverne-brasserie het ‘Pruisenhof’ heeft genoemd. Het ging ongeveer analoog bij Louis Vervae’t. Voor die de ijzer- en gleierwerkzaamheid startte, die nu nog, op de Smishoek, ‘Staelens-Vervae’t’ heet, was hij eigenlijk slager – ‘slachter’ – van beroep. Gelijk wie in zijn winkel iets nodig had, ging dat kopen bij ‘Slachter Vervae’t’. Mooier nog, zijn dochter, die de zaak verder zette, werd ‘Madeleine van Slachters’. Bij de jongere generaties wordt dit waarschijnlijk wel héél onduidelijk, gezien deze overbekende dame, intussen op hoge ouderdom overleden, eigenlijk Madeleine Vervae’t heette.

Een totaal apart geval, hier te Wachtebeke, vormen de ‘De Caluwé’s’.

Of de toestand hier nu correct wordt weergegeven kan ik niet ‘onder ede’ bevestigen. Feit blijft, dat de verschillende takken aan de De Caluwé-stamboom elk met een aparte

bijnaam werden aangeduid, waardoor de dorpelingen wisten met welke Jozef, welke Arthur, welke Juul of Albert ze te maken hadden. Ik som de verschillende epitheta op: 'Sette', 'Pek', 'den Boer', 'Rinus', 'Katte', 'Loete', 'den Bok'. Niet minder dan zeven! En het kan zijn dat enkele mij nog ontsnappen. Het is duidelijk dat bijna allen uit deze uitgebreide 'volksstam' goed op de hoogte waren van het koosnaampje dat hun 'branche' toegedicht werd. Sommigen schonken daar helemaal geen aandacht aan, anderen aanvaardden met de glimlach en antwoordden zelfs aan de telefoon: 't Is hier met Raymond Katte!'. Enkelen voelden zich toch wel ongemakkelijk. Maar gaven geen krimp. Ik heb het meegemaakt te Eeklo. Drie verdienstelijke mensen uit Wachtebeke werden daar vereremerkt. Eén met brons, één met zilver (onze eerste voorzitter Maurice Van Heirsele), en één met... goud! Niemand minder dan Jules De Caluwé (schilder van beroep: de binnendecoraties in de Sint-Catharinakerk zijn van zijn hand, er hangen een paar doeken van hem in ons Heemkundig lokaal; hij woonde

naast de kerk, daar waar nu ons jaarboek en ons tijdschrift gedrukt worden). Hij werd – en dat was hier dus echt geen schande – zó algemeen 'Juul den Bok' genoemd, dat eigenlijk bijna niemand wist dat hij 'De Caluwé' heette. En (nu wijlen) volksvertegenwoordiger Eeckman uit Eeklo, die de medailles op de fiere borsten moest spelden, nog minder. Hij kondigde dus met hoge en plechtige stem aan dat de enige 'goudverdiener'... 'Jules De Bock' uit Wachtebeke was!. Wij – met ons drieën uit Wachtebeke – kregen allen een rode kop. Niet Juul. Zonder verpinken stapte hij naar voor, en nam glunderend zijn ereteken in ontvangst. Hij had de reputatie 'geen gemakkelijke' te zijn, maar eigenlijk moeten wij voor zoveel 'heemkundig begrip' toch wel ons petje afnemen.

Heb ik met deze bijdrage iemand pijn gedaan? Ik hoop van niet. Indien het toch zo zou zijn, laat het me weten, maar neem het me niet kwalijk. Is er integendeel iemand die er veel meer over weet dan ik, dat hij (zij) spreke, dat zij (hij) losbarste in allerlei nieuwe of aanvullende weetjes en anekdotes die hierbij zouden passen. Dank bij voorbaat!

Vetter Pui **ROSTE POEPELEE** **KABON**

Lotten Vos **PAPKLEPPE**

STERRE **Fandolie**

Mietjen tritrap

Den Ulaan

IN MEMORIAM BROER CESAR

Homilie uitgesproken door E.H. Raf David tijdens de begrafenis

Waait het dan maalt den molenaar ook op die laatste avond van 1899 en zo maalde ons vader van de ene eeuw in de andere. Het gekraak in de molen, het zoeven van de wieken in de eenzame nieuwjaarsnacht; het spreekt nog steeds tot de verbeelding. Vader was zeventien en kon toen niet vermoeden welke eeuw hij open maalde. De gruwel van de Grote Oorlog, de waanzin van schizofreen Adolf die alleen in een giftig klimaat kon ontkiemen en de ellende uitgestort over de gewone man, waartoe ook mijn vader behoorde. Gehuwd en vader van vier kinderen maakte hij mee dat zijn echtgenote overleed na een operatie op de keukentafel in zijn huis. Al een even onwaarschijnlijk verhaal, waarvan zijn oudste dochter, zuster Agnes, het verslag vond, eens verpleegster in de “Toevlucht tot Maria” in Gent. Na twee jaar weduwschap deed Maria Creve, mijn moeder, haar intrede in het molenaarshuis. Ja, wat voor intrede met vier bengels die daar rondliepen! Vier kinderen volgden en wij werden één gezin. Onverwacht kwam daar uit Antwerpen Flora Geysen aanwaaien en tot heden blijft zij geschreven in het hart van onze familie. Allen waren wij Wachtebekenaren in hart en nieren en zo begrijpt u wat het betekende toen we na de gemeenteschool weggerukt werden uit onze vertrouwde omgeving. Wij kinderen van den buiten die tegen de bende van Kalve ten strijde trokken. Stilte, ik zal maar zwijgen over wat we nog allemaal uithaalden, plots binnengedraaid in een internaat te Dendermonde, van september tot Allerheiligen. Toen ons broer voor de eerste keer thuishkwam vroeg onze pa, die nooit geweten heeft in welke klas we zaten of welke uitslag we hadden, aan Cesar: “en ventje, is het daar goe van eten?“, antwoordde hij “Pa, ’t is daar nog slechtre als

in Buchenwald”, en met betraande ogen terug naar dat college. Aan het einde van dat jaar verscheen daar bij de plechtige proclamatie als eerste een lange slungel, daarna een klein vernepen ventje, onzen Cesar. Het moet me even van het hart, we waren eigenlijk jaloers op hem. Wij studeerden en blokten op da Latijn en dienen vuilen algebra en hij deed geen slag en was den tweeden van de klas.

Dierbaren,

We hoorden het zopas onzen pa zeventien, hij zestien toen hij opeens werd gekatapulteerd van het college naar de maalterij. Broer Robert trouwde en pa Victor had een opvolger nodig. Zo ging dat in die tijd. Ik durf niet beweren dat zijn eerste carrière verliep als die van de familie Vermeulen in de Vlaschaard van Stijn Streuvels, maar het had er toch iets van weg. Onze pa heeft ontelbare trappen gedaan, een zak naar boven geluid, snel de trappen op om het graan in de trechter te gieten. De jonge molenaar begon al direct een lift te installeren tot groot ongenoegen van pa. Pas nu vermoeden we dat het door de strategie van ons ma allemaal in orde kwam.

Wat heeft onzen Cesar toch allemaal meegemaakt. De gronden naast de maalterij onteigend, door de vestiging van Sidmar het verdwijnen van de boeren en van zijn beroep. Met hoevelen zijn wij hem niet dankbaar voor zijn heroïsche strijd voor het behoud van Davidse Meuln, thans een gastvrij huis met zoveel gezelligheid in een uniek kader. Opnieuw trok hij ter studie en werd makelaar. Maar in zijn hart was de vlam niet gedoofd van hem die samen met onderpastoor Werkers, ook nog zo een onvergetelijk figuur in Wachtebeke en later in Prosperpolder, de K.A.J. had opgericht. Hij werd voorzitter van de heemkundige kring, bezieler van de Saffarkesmarkt, beloper van de Ambrosiusgilde en het overbrengen

van 'dien couffre van de Vier Ambachten' mogen we beschouwen als een laatste eerbetoon aan hem.

"Besloot hij alles te verkopen om die akker waarin zijn schat verborgen lag te kopen."

Dierbaren, we weten hoe onze Cesar al zijn toespraken met een bijbeltekst begon. Deze lijkt wel voor hem geschreven! Welke inspanningen leverde hij niet om zijn

parel uit het verre Limburg naar Wachtebeke te krijgen? "Wat denkt die man uit de Vlaanders wel dat hij onze enige dochter hier kan weg halen?" Blijkbaar kende men daar het woord van Augustinus niet: "Wanneer het hart geraakt wordt verdwijnt tegenwerking als sneeuw voor de zon". Uit hun liefdevol huwelijk werden vijf kinderen geboren en het is dan ook niet verwonderlijk dat het heengaan van zijn Marie-Thérèse de donkerste bladzijde werd uit zijn leven...

OPSPORING VERZOCHT

Eddy Van Acker

Bij het doorsnuffelen van ons nog onvolledig geklasseerd fotoarchief stootten we op onderstaande foto. Op het eerste zicht zouden we deze foto plaatsen in de jaren zestig van de vorige eeuw. Onderwerp: een groep jonge vrouwelijke turnsters met begeleider. Natuurlijk herkennen we hier en daar wel enkele van deze sportievelingen, maar toch graag jullie hulp om de lijst te vervolledigen.

Om zoveel mogelijk informatie over een foto te bekomen zijn er vijf W-vragen die steeds moeten ingevuld worden.

**WIE
WAT
WAAR
WAAROM
WANNEER**

??

WIE of WAT staat op de foto (namen van de personen of voorwerp)
WAAR werd de foto genomen (de plaats, welk lokaal...)
WAAROM werd hij genomen (om welke gelegenheid...)
WANNEER werd hij genomen (datum)

??

Alvast bedankt voor jullie vrijwillige medewerking

Het bestuur van de Heemkundige Kring De Vierschaar vzw

Guy Hoebeke <i>Voorzitter</i>	Walderdonk 62 9185 Wachtebeke	Tel. 09 345 05 38 guy.hoebeke@telenet.be
Eddy Van Acker <i>Vice-voorzitter - Redactie</i>	Geraniumlaan 4 9185 Wachtebeke	Tel. 0470 86 25 73 eddy.van.acker@pandora.be
Luc. De Maesschalck <i>Secretaris</i>	Marcel Herpelinckstraat 28 9042 Sint-Kruis-Winkel	Tel. 09 345 07 23 brigitte.dm@skynet.be
Jacques De Smet <i>Penningmeester</i>	Molenhoek 4 9185 Wachtebeke	Tel. 09 345 08 55 jacques.desmet97@gmail.com
Wies Creve	Winkelwarande 76 9042 Sint-Kruis-Winkel	Tel. 09 345 72 27
Yvonne De Maesschalck- De Coene	Rechtstro 10 9185 Wachtebeke	Tel. 09 345 03 62
Jozef Kinget	Dorp 52 9185 Wachtebeke	Tel. 09 345 96 52 jozef.kinget@telenet.be
Hilair Van Rompu	Grote Markt 8/B5 9060 Zelzate	Tel. 09 345 00 38
Rita Veldeman	Azalealaan 3 9185 Wachtebeke	Tel. 0485 16 75 91 andre.de.vliegheer@pandora.be

Lid worden kan door betaling van €12 per jaar aan één van onze bestuursleden of op rekening BE09 4482 5943 2157 van de Heemkundige Kring De Vierschaar vzw te Wachtebeke.

Voor deze bijdrage krijgt elk lid het jaarboek en 3 nummers van ons tijdschrift.

Elke 1e zondag van de maand van 10.00 tot 13.00 uur is iedereen welkom in onze praatherberg « Den Dhust » en in ons documentatiecentrum en onze tentoonstellingsruimten, in het oude rusthuis « De Mey ».

De Vierschaar

Tijdschrift van de Heemkundige Kring "De Vierschaar" vzw

INHOUDSTAFEL

Woord van de voorzitter <i>Guy Hoebeke</i>	p.1
Archeologische opgraving op het Jules Persynplein 11 april 2012 <i>Guy Hoebeke</i>	p.5
Nieuws van de redactie <i>Wies Creve</i>	p.10
Het Wabeeks Kerkestraatje <i>Paul Hesters</i>	p.11
In memoriam Martha Van Loo <i>Lucien Bauwens</i>	p.14
Opsporing verzocht <i>Guy Hoebeke</i>	p.16

WOORD VAN DE VOORZITTER

Guy Hoebeke

Beste lezers,

Dat Wachtebeke een rijk verenigingsleven heeft is al langer bekend en ook deze voorbije drie maanden gebeurde er heel wat. Zoals uit het volgende blijkt.

Den Dhust

Ons praatcafé, **zoals we het gekend hebben**, is al meerdere keren vermeld als een bron van inspiratie. Zo ook in april jongstleden. Dat kwam door het personeelsblad van Sidmar (nu ArcelorMittal). Ondergetekende staat daar geregeld in vermeld als medewerker. Dat wekte de nieuwsgierigheid van een vroeger personeelslid, afkomstig uit Sint-Kruis-Winkel, dat samen met ons begon in 1966. Toen hij daarna van zijn overbuur, lid van onze heemkundige kring, enkele van onze publicaties in handen kreeg, zag hij onze naam weer opduiken. Hij kon aan de verleiding niet weerstaan en kwam op 2 april eens poolshoogte nemen in den Dhust.

Resultaat was een interview in Sidmar Nieuws (nu "1" genoemd), een aanbod om uitleg te geven over bepaald ambachtelijk gereedschap, zoals een bloemzeef, uit ons museum en de belofte van een verhaal over het Winkel, zoals hij het gekend heeft. Als 85-jarige heeft hij heel wat te vertellen. Dit knoopt aan bij wat we lang geleden schreven, dat het niet alleen belangrijk is te berichten over wat we in akten en oude papieren vinden, maar ook aandacht te besteden aan de mondelinge overleveringen van de mensen. Eens de vertellers verdwenen zijn, gaat er een schat aan kennis verloren.

De Wachtebekenare

In het vorige nummer hadden we het over de vraag van mevrouw Vaerewyck naar tekst en muziek van "De Wachtebekenare". Het kostte veel moeite om die te bekomen en dit bewees dat de oude spreuk "Moeilijk gaat ook" nog altijd geldig is. Maar "gemakkelijk" is beter zoals Kamiel Spiessens het zingt. Ons medelid **Marc Celie** had aandachtig het "Woord van de voorzitter" gelezen in ons nummer 2012-01 en meldde het volgende: op de webstek van de gemeente Wachtebeke www.wachtebeke.be vindt men onder "Publikaties" zowel de volledige tekst als de instrumentale en de gezongen versie van het lied. Een telefoontje naar mw. Vaerewyck en de vraag was tot ieders tevredenheid opgelost. Toppunt was wel dat de tekst van "De Wachtebekenare" uit ons eigen tijdschrift kwam, dat toen nog "Oud Wachtebeke" heette, en van de hand van onze onvermoeibare Wies Creve was!

Wachtebekenaren

Een prettige verrassing was het lezen, zien en horen van mevrouw **Mimi Staelens** in krant, op TV (AVS) en op radio, over haar 100 jaar oude zaak op de hoek van de Stationsstraat en de Lindestraat, waar men bijna alles kan kopen. Dit was zuivere heemkunde en bood een kans die we niet mochten missen. Dankzij onze redacteur, Eddy, volgt hierover een artikel in ons jaarboek 2012.

Minder prettig was het afscheid van **bakker Leon Marroyen, vrouw Rita en dochter Nancy**. Hij ging met pensioen op 1 april, na 35 jaar noeste arbeid. De rolluiken blijven vanaf die datum altijd naar beneden en ze worden nu soms gebruikt om affiches aan te plakken. Op 31 maart was er een bijwijlen zeer roerend afscheid van de klanten. We zullen hen missen!

(Op internet vindt men op Google bij intikken van "Wachtebeke bakker Leon" onder "Bakker Leon sluit zijn deuren – (Wachtebeke)" een goede beschrijving van de geschiedenis van de familie Marroyen in Wachtebeke.)

Bakker Leon met links dochter Nancy en rechts echtgenote Rita. – Foto G. Hoebeke

Samenwerking met het Davidsfonds

Als het onderwerp van een lezing het toelaat, werkt onze kring samen met het Davidsfonds. Zo kwam op 20 maart '12. rechten en internationale politiek, **Bruce Comer**, spreken in de Krekenzaal van het CCW over "Mei '40 – De onbegrijpelijke nederlaag". Er was heel wat volk, o.a. kolonel C. De Bruyne en onze oorlogsspecialisten Wies Creve en Luc De Maeschalck. Het werd een boeiende uiteenzetting waarin dhr Comer 10 mei 1940 en de volgende weken projecteerde tegen Wereldoorlog I en zijn gevolgen en ook bekeek vanuit politiek, militair en economisch standpunt. Vanzelfsprekend beschrijven alle landen WO II en die begindagen vanuit hun eigen standpunt, met de bedoeling de gebeurtenissen voor henzelf zo gunstig mogelijk of zo onontkoombaar mogelijk voor te stellen. Zo weerklonk bij de aanvankelijke verliezers (de geallieerden) vooral de mening dat het Duitse leger een overweldigende overmacht had. Spreker toonde aan met cijfermateriaal dat dat niet zo was. Ook binnen in sommige deelnemende landen trachtte men de schuld naar elkaar toe te schuiven. Zo in Frankrijk waar de politici de nederlaag toe-

schreven aan de eerder lamledige houding van de bevolking en haar gebrek aan vechtlust. Generaal De Gaulle echter stelde al van in het begin dat het gespreide gebruik van de Franse pantsers een militaire fout was t.o.v. het massale geconcentreerde gebruik door de Duitsers met hun Panzerdivisionen. M. Comer schreef hierover een boeiend boek (112 blz.) met dezelfde titel als de lezing. Het verscheen bij het Davidsfonds in 2010 met ISBN nummer 978-90-5826-684-2.

Het aanschijn van Wachtebeke verandert

Behalve de verkeersellende door werken aan de Melkerijstraat en verderop langs de Langelede en de langdurige en ingrijpende werkzaamheden in het dorp van Overslag, zijn er nog andere activiteiten gaande. Waar de wegenwerken nog mogen beschouwd worden als een verbetering, is het wel de vraag of de rest toe te juichen valt. Het aanschijn van Wachtebeke verandert en hoe. Een eerste zware ingreep is de afbraak van **het klooster**. Gelukkig bleef het schone directeurshuis staan, maar op de vrijgekomen plaats komen wooneenheden. Wie zal daar zijn toevlucht zoeken?

Elders in dit nummer is er een artikel over de **proefopgraving** op het **Jules Persyn-plein**.

Foto genomen op 11 april 2012 om 8.25 u. Toen was er al heel wat uitgegraven. De man links is de projectleider dhr Jeroen Vanden Borre van Baac. – Foto G. Hoebeke

Dit is een voorloper op de heraanleg van het plein. Op 9 mei lagen de naaldbomen aan de vijver tegen de vlakte. Als dit betekent

dat de archeologische opgraving naar de mogelijks 14^e eeuwse dorpsheuvel niet voortgezet wordt, zou dit een enorme gemiste kans zijn voor Wachtebeke. Er zijn niet veel gemeenten of dorpen waar men de gelegenheid krijgt om zover in het verleden terug te gaan tot waarschijnlijk het belangrijkste gebouw van de vroege ontginning. Hierover verschijnt een artikel in ons jaarboek 2012.

En zo lag het erbij om 14.30 u. Maar toen was het nog niet gedaan. 's Namiddags werden er nog interessante restanten gevonden. – Foto G. Hoebeke

Tentoonstelling en lezing over kinderliedjes en hun dubbele bodem of hun verborgen betekenis in de Wachtebeekse bibliotheek

Mevrouw **Sabine Hoekman** en haar medewerkers organiseren geregeld evenementen die ook heemkundigen interesseren! Zo gaf op woensdag 9 mei jongstleden lic. geschiedenis **Maartje van der Laak** een interessante lezing over het bovenstaande onderwerp. Op de webstek van de POB staat letterlijk

“Bij de meeste oude kinderliedjes staat er wat er staat. Maar andere kinderliedjes betekenen iets anders dan op het eerste gehoor lijkt. Er schuilen echte ge-

beurtenissen, volksverhalen of personen achter. Alleen kennen wij deze achtergrond niet meer.... En dat is wat deze tentoonstelling onthult: de dubbele bodem van oude kinderliedjes. Zowel oude als nieuwe versies van bekende kinderliedjes zijn ingezongen door het kinderkoor van de Vlaamse Opera.”

Zo slaat het liedje van “Hop Marianne” niet op een meisje, maar op Frankrijk, dat als symbool Marianne heeft. Het bekende liedje “Altijd is Kortjakje ziek”, hier plaatselijk bekend als “Jan mijnen man is altijd ziek, altijd in de week maar 's zondags niet, als hij moet gaan werken, dan slaapt hij gelijk een verken, ...”, is uit Holland afkomstig en zou slaan op een prostituee, met de toepasselijke bijnaam van “Cognacje”. Mevrouw van der Laak was uiteraard ook geschiedkundig goed onderlegd en gaf heel wat uitleg over de tijd en de omstandigheden waarin de liedjes ontstonden. De tentoonstelling was zeer professioneel opgesteld, bij zoverre dat de teksten bestemd voor de kinderen onderaan op de panelen te vinden waren op de gepaste hoogte voor de jeugdige kijkertjes. Ze liep tot 2 juni in de bibliotheek onder de naam **OOZE-WIEZEWATTE**.

Giften

Tot slot moeten we nog vermelden dat onze kring van medelid dhr **Julien Spiessens** een zestigtal nummers kreeg van de Sint-Laurensklok, uitgegeven door de betreunde broeder Leopold. Die vormen een mooie aanvulling van de reeks die we reeds bezitten. Bedankt Julien.

Iets totaal anders zijn vier kerkelijke boeken die we mochten ontvangen van ons medelid mevrouw **De Vliegheer-Willems** uit Zuiddorpe. Na het heengaan van onze voorzitter Cesar David, nam ondergetekende zijn ronde voor de verdeling van tijdschriften en jaarboeken over. Dit bracht ons bij mevrouw De Vliegheer. Ze beloofde aan onze kring vier boeken over de parochie van Overslag. Die waren in haar bezit gekomen met de bedoeling van ze op een rommelmarkt te verkopen. Ze besliste echter dat zulke boeken niet op zo'n markt thuis hoorden en besloot ze aan onze vereniging te schenken. Zo gebeurde.

waarvoor onze hartelijke dank. Al gauw bleek echter dat de boeken niets te maken hadden met Overslag, maar wel met het bisdom Gent. Ze bevatten namelijk richtlijnen, mededelingen, herderlijke brieven en beschouwingen van de bisschoppen en soms van de aartsbisschoppen en zelfs de paus. De gebruikte talen zijn Nederlands, Frans en Latijn.

Het oudste boek is onder de leiding van bisschop **Joannes-Franciscus Van de Velde**, bisschop van Gent, opgesteld en loopt van 2 december 1829 tot 14 augustus 1838. De onafhankelijkheid van België valt hier in en dat is merkbaar in sommige teksten. Het boek bevat o.a. de lijst van de dagen van gedurige aanbidding van de verschillende parochies:

Koewacht 30 januari, Wachtebeke 28 februari, Zelzate 10 mei, Zuiddorpe 13 augustus, Overslag 23 november, Wachtebeke (nog eens) en Winkel 26 november, Zelzate 28 november. Opvallend hierbij is dat de parochies van Oost-Zeeuws-Vlaanderen ook nog in de lijst opgenomen zijn.

Het tweede boek slaat op de periode van 8 februari 1851 tot 16 februari 1865 onder bisschop **Louis-Joseph Delebecque**. Dagen van Gedurige Aanbidding zijn nu: Overslag 22 januari, Wachtebeke 27 januari, Moerbeke-Waas 3 juni en 5 november, Wachtebeke klooster 15 juli, Winkel 26 november, Zelzate 28 november.

Het derde boek met periode 7 april 1865 tot 13 november 1871 onder bisschop **Henri-François Bracq**. Hier echter geen vermelding van Gedurige Aanbidding.

Het laatste boek tenslotte slaat op de periode 25 januari 1940 tot 20 december 1947 onder bisschop **Honoré Coppieters**. De volledige WO II valt hierin. We zijn hier in andere tijden en de behandelde onderwerpen verschillen geregeld van die van zeventig en meer jaar daarvoor.

Gezien de grote hoeveelheid teksten in het Latijn, werden de vier boeken overhandigd aan Wies Creve, Latijnkenner bij uitstek, voor een dieper nazicht.

En nog eens den Dhust

Wat is dat toch met den Dhust? Hierboven werd er al eens naar verwezen en we zullen de sluier hier maar helemaal oplichten. Het lokaal van ons maandelijks praatcafé was dikwijls te klein voor de bezoekers. Zo was het geregeld duwen en wringen om de mensen van een drankje te voorzien en dat was voor iedereen vervelend. Toen kwam de ploeg van achter en gedeeltelijk van voor de toog om het café te verplaatsen naar een grotere ruimte. Er werd een werkgroepje opgericht (Jacques, André, Hilair, Luc) en dat resulteerde in een door Jacques professioneel getekend voorstel. Na bespreking en enkele kleine wijzigingen werd het voorstel aanvaard. De nodige contacten werden gelegd met de bevoegde instanties, gevolgd door de vereiste goedkeuringen en de werken werden gestart. Hierbij konden we rekenen op een ganse schare bestuursleden en vrijwilligers die volledig gratis hun hulp aanboden! Gevolg: een succes! In de hoop niemand te vergeten (waarvoor bij voorbaat mijn verontschuldiging) volgen hierna de namen van de medewerkers: Jacques De Smet (die de leiding had) met zijn onafscheidelijke adjunct Luc Roels, André De Vliegheer, professionele schilder, Guido Van Kerckhove, Marc Polfliet, Willy Van den Broecke voor alle schrijven en meubelwerk en ondergetekende. Ook de dames gooiden er zich met hart en ziel in: Yvonne De Coene, Jacqueline Van Pamel, Cecile Coppens, Viviane Geerts, Arlette Moens, Monique Apers en Margriet Bouvry. Ze poetsten, schuurden, wasten af, naaiden, verhuisden, gaven praktische inlichtingen en zorgden voor de ideeën voor de schikking in de twee lokalen en voor de bekleding van de muren... Het was hartverwarmend de inzet van zo'n geestdriftige ploeg te zien. Onze hartelijke dank.

Wie naar den Dhust kwam op zondag 3 juni zal al een en ander gezien hebben. De officiële opening voor de heemkundige kring echter zal plaats hebben op 1 juli en op de dag van de Saffarkesmarkt zijn Wachtebeke en Winkel welkom.

ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING OP HET JULES PERSYNPLEIN 11 APRIL 2012

Guy Hoebeke

Op woensdag 11 april 's morgens ontvingen we een telefoontje van mevrouw Vanden Borre uit Assenede, dat haar man begonnen was met een archeologische opgraving op het Jules Persynplein. Nu had archeoloog Jeroen Vanden Borre onze kring al gecontacteerd i.v.m. die opgraving. Oorspronkelijk dachten wij aan een volledige opgraving op het achterste deel van het Persynplein, maar na bijkomende uitleg door M. Vanden Borre bleek dat het om heel wat minder ging.

Aanleiding tot de aanvraag voor opgraving was de nakende heraanleg van het Jules Persynplein. Op de parking, op een plaats evenwijdig met de bibliotheek (zie luchtfoto hierna), komt namelijk een nieuwe riolering. Daarbij zal alles wat nu op die plaats in de grond zit verwijderd worden. Om te voorkomen dat daarbij gebeurlijk interessant archeologisch materiaal onherroepelijk vernietigd wordt, heeft het gemeentebestuur een beperkte archeologische opgraving besteld bij Baac, een bureau voor archeologisch onderzoek, o.l.v. dhr. Jeroen Vanden Borre. (www.baac.be)

Om zo goed mogelijk op de hoogte te zijn van wat te verwachten was, wendde hij zich tot ons voor informatie. Die werd hem verschaft door onze experts ter zake, Eddy en Luc. Behalve mondelinge inlichtingen, lag het zwaartepunt bij oude kaarten: die van Jacques Horembault (einde 16^e, begin 17^e eeuw); van Ferraris (late 18^e eeuw); van Popp (tweede helft 19^e eeuw) en van de Atlas van de Buurtwegen (Atlas der Buurtwegen rond 1840; gedigitaliseerd). Doel was om op die oude kaarten van Wachtebeke zo nauwkeurig mogelijk de plaats te kunnen bepalen waar het vroegere "Kasteeltje" zou gestaan hebben. Onze kring beschikte wel over een en an-

der, maar uiteindelijk bleek dat M. Vanden Borre zeker over evenveel kaartmateriaal beschikte.

Om één en ander duidelijk te maken geven we hierna vier afbeeldingen waarop telkens aangeduid staat welk terrein het "Kasteeltje" of de Dorpshoeve besloeg:

1° een **luchtfoto** van het plein en het omliggende;

2° de **Ferrariskaart** uit de jaren 1770. De **Ferrariskaarten** zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Zij kwamen tussen 1771 en 1778 tot stand onder leiding van Joseph de Ferraris, generaal bij de Oostenrijkse artillerie, veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische en grootschalige kartering, zowel in "België" als in heel West-Europa. Deze kaarten zijn ook consulteerbaar via internet.

3° de **Poppkaarten** van rond 1860. Poppkaarten zijn kadasterkaarten die werden uitgegeven voor o.a. alle Oost- en West-Vlaamse gemeenten. Die van Oost-Vlaanderen dateren van circa 1860. Via een alfabetische index op de eigenaars of een verwijzing per perceel vernemen we welke eigendommen een voorouder bezat in de onderzochte gemeente.

4° de **Atlas van de Buurtwegen**. Dit is een waardevol historisch document dat de toestand van het (Oost-)Vlaamse landschap schetst rond 1840.

Atlas der buurtwegen digitaal: om verdere aantasting en aftakeling van dit bestuursdocument tegen te gaan, werden de 297 atlasboeken gedigitaliseerd en veilig opgeborgen. In de toekomst zal de atlas enkel nog digitaal kunnen geraadpleegd worden, dit in de provinciale kantoren of via het internet. Momenteel zijn alle overzichtskaarten en detailkaar-

ten in digitale gegeorefereerde versie beschikbaar. Ook de wijzigingen die de atlas na 1840 onderging, zijn digitaal beschikbaar.

Er was nog een vijfde kaart, de Horembaultkaart van rond einde 16^e en begin 17^e eeuw, maar daarop was niet veel te zien.

Luchtfoto

Hieronder, omlijnd, het gebied van het Kasteeltje of misschien nauwkeuriger de Dorpshoeve waarvan sprake. De gegraven sleuf bevond zich op de linkerkant van de twee middenste parkeerstroken, evenwijdig met de kalseideweg parallel met de Openbare Bibliotheek.

Ferrariskaart

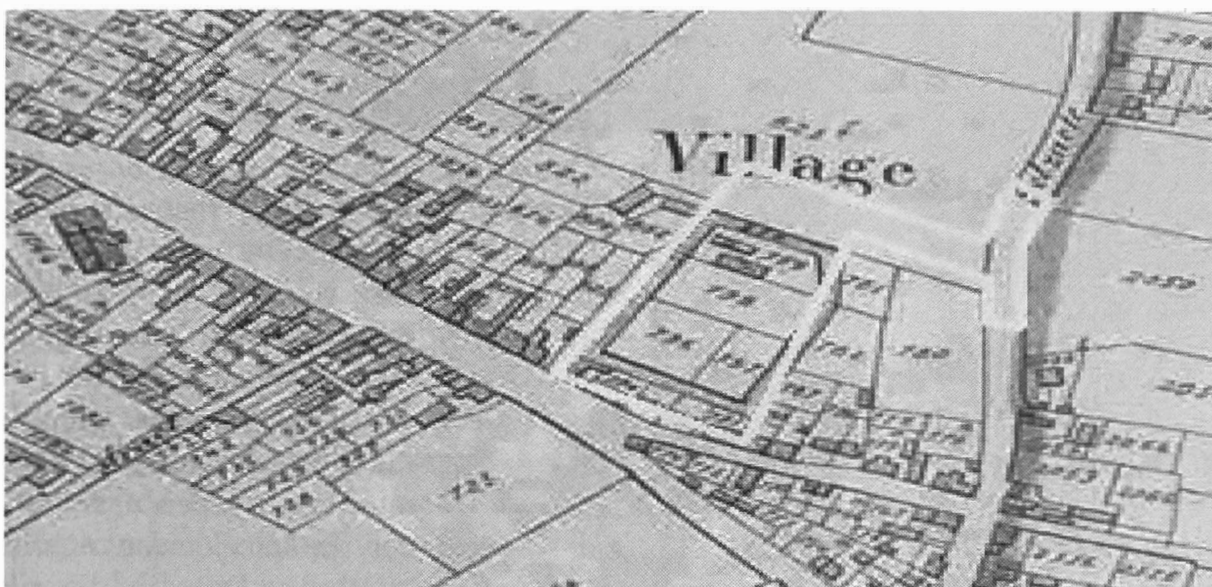
Op deze kaart is het ruw-omlijnde gebied sterk gelijkend op dat van de luchtfoto. Dezelfde uitweg naar Rechtstro is hier ook aanwezig. Ons bestuurslid Mw. Y. De Maesschalck wist nog te melden dat er jaren geleden nog een hekken was, een tiental meter van Rechtstro gelegen, dat dit weggetje afsloot. Wat ook opvalt is dat er in latere jaren een stuk land links van het weggetje moet bij gekomen zijn. In de uiterste linkerbovenhoek staat een bijna vierkantje getekend. Zou dit de toenmalige hoeve zijn? En het smalle rechthoekje rechts ervan stallen en schuren? Hier zou verdere opgraving licht op de zaak kunnen werpen.

We zien ook dat er zeer weinig bebouwing is op de driehoek (kleine dries) en dat er aan de andere kant van de Smishoek helemaal geen gebouwen staan. Ook in de huidige Stationsstraat staan er, behalve aan het kruispunt geen huizen. De huidige Kerkstraat was hoofdzakelijk een landstraat.

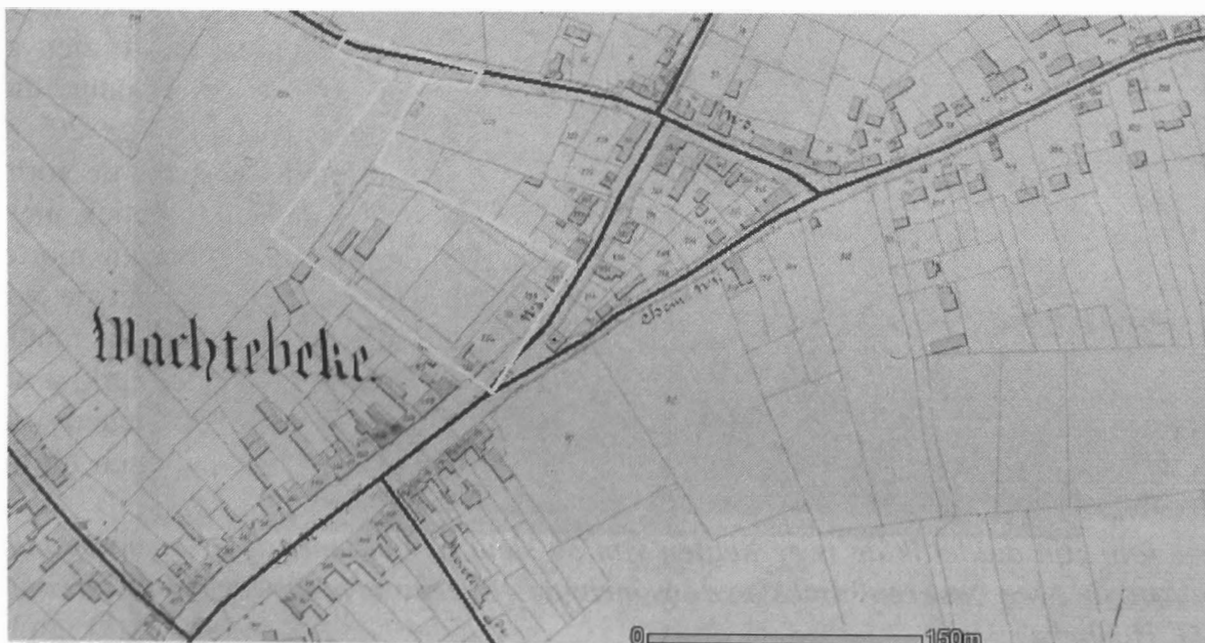
Poppkaart

Het omlijnde gedeelte vertoont ook meer gelijkenis met de Ferrariskaart dan met de luchtfoto. Achteraan links zijn de omtrekken te zien van twee gebouwen. De uitweg naar Rechtstro is niet op de kaart getekend. Het omlijnde gedeelte echter is hier veel breder aangeduid en zou zelfs breder zijn dan Rechtstro, wat uiteraard onmogelijk is. Aan de linkerkant van de huidige Godshuisstraat (kijkende naar de kerk) liggen gewoon open stukken land. Er was toen (1860) nog geen sprake van het godshuis De Mey. De gebouwen achteraan het domein stemmen – wat vorm betreft – niet overeen met de Ferrariskaart.

Atlas der Buurtwegen

De twee gebouwen achteraan links getekend stemmen overeen met die op de Popp-kaart. Ook hier geen uitweg getekend naar Rechtstro. Zoals M. Vanden Borre opmerkt in een e-bericht van 2 maart jl.: *Een (ruwe) plot van het plangebied op Ferraris leert mij dat de (omwalde) hoeve waarvan sprake op de kaart eerder onder het huidige politiekantoor lijkt te liggen, dus naast het plein. Popp toont een heel ander, en ik denk betrouwbaarder beeld. Dit beeld wordt door de Atlas van de Buurtwegen bevestigd.*

De opgraving op 11 april

Als voorzitter was het mijn plicht en mijn genoegen enkele foto's van de activiteiten te nemen. We zijn er niet in geslaagd om alle werkers op één foto te krijgen, maar de projectleider wel. Die gaf ook zeer bereidwillig uitleg bij wat al bloot lag. Er was een proefsleuf gegraven van ongeveer vijftien meter lang, ongeveer tweeënhalve meter breed en ongeveer driekwart meter diep. Totaaloppervlakte 42 m².

De twee vierkante “poeren” zijn te zien aan de linkerwand van de sleuf. – Foto G. Hoebeke

De twee vierkante stukken metselwerk links, “poer” genoemd, zijn normaal bedoeld als steun voor bovengronds metselwerk. Later echter bleek dat ze met een muur voortliepen naar links onder de kalseideweg richting bibliotheek. Daar in die richting niet kon gegraven worden, tast men nog in het duister over wat hun rol eigenlijk is. Ze zouden stammen uit de 17^e eeuw. De buis op de voorgrond is een moderne rioolbuis. De foto toont de voorste helft van de sleuf. In het midden ervan – waar de benen van de opgravers te zien zijn – was er een dwarsmuur, die dateerde uit de vroege 20^e eeuw, wat te zien was aan de vorm van de bakstenen (identiek met moderne) en de gebruikte mortel. De rechtse kant van de voorste helft bestond uit een muur van gemengd metselwerk, waarin verscheidene bakstenen van 28 cm lang, die stammen uit de 18^e eeuw.

Op deze foto zijn duidelijk de twee helften van de sleuf te zien, met de 20^e eeuwse muur in het midden, de twee “poeren” links en de gemengde 18^e eeuwse muur rechts achteraan.

Foto G. Hoebeke

Op de volgende foto, genomen richting de vijver, is er niets te zien. Toen we even na de middag huiswaarts trokken, had de graver al twee scheppen aarde terug in de tweede helft gegoten. Er was in de uitgeschepte aarde echter heel wat gruis gevonden, wat de hoop rechtvaardigde dat er misschien potscherven – die tot dan toe niet gevonden waren – zouden tevoorschijn komen. Daarom werd er besloten 's namiddags in de tweede helft van de sleuf voort te graven. Gelukkig maar, want er kwamen wel degelijk scherven te voorschijn en een stukje vloer. Voorlopig onderzoek wijst in de richting van de 15^e eeuw en misschien zelfs de veertiende. Als dit laatste waar zou zijn, komen we al dicht in de buurt van de eerste vermelding van Wachtebeke in 1198. Het zou kunnen dat op de plaats van het kasteeltje een vroege hoeve gestaan heeft met een opper- en een neerhof, die een centrale rol gespeeld heeft in het vroege Wachtebeke. Dit is een kans die men niet mag laten verloren gaan. We hopen dan ook dat er een volledige archeologische opgraving van de site komt. Dit brengt slechts een vertraging mee van twee of ten hoogste drie weken voor de heraanleg van het Persynplein, maar over het geheel van de duur van het Persynproject gezien, is dat verwaarloosbaar. We hopen dan ook op een positief bericht in verband hiermee.

*Foto genomen richting de vijver. –
Foto G. Hoebeke*

*De 18^e eeuwse muur achteraan de rechtse kant van de voorste helft van de sleuf.
Foto G. Hoebeke*

Onnodig te zeggen dat de opgraving gebeurde volgens alle regels van de kunst, met nummers van de lagen, topografische metingen, indelen van de verschillende niveaus in vierkanten, ... zodat alle resultaten voor latere generaties bruikbaar blijven.

Op hoop van zegen!
Guy Hoebeke

*De archeoloog dhr. Jeroen Vanden Borre
Foto G. Hoebeke*

NIEUWS VAN DE REDACTIE

Wies Creve

25 Verjaardagen en 100 jaar oud !

In ons Jaarboek nr.42 – 2009 leverden wij een omvangrijke bijdrage over de Hongaarse kinderen die hier te Wachtebeke en te Sint-Kruis-Winkel werden opgevangen na de Eerste Wereldoorlog.

Daarbij werd een Magda Farkas vermeld, die in 1946 in het huwelijk trad met de Zaffelaarse Julien Copers, een man met kunstenaarsbloed in de aderen, zoals hij dikwijls in toneelopvoeringen heeft gedemonstreerd. Hij is trouwens

de vader van de wereldbekende kunstenaar Leo Copers.

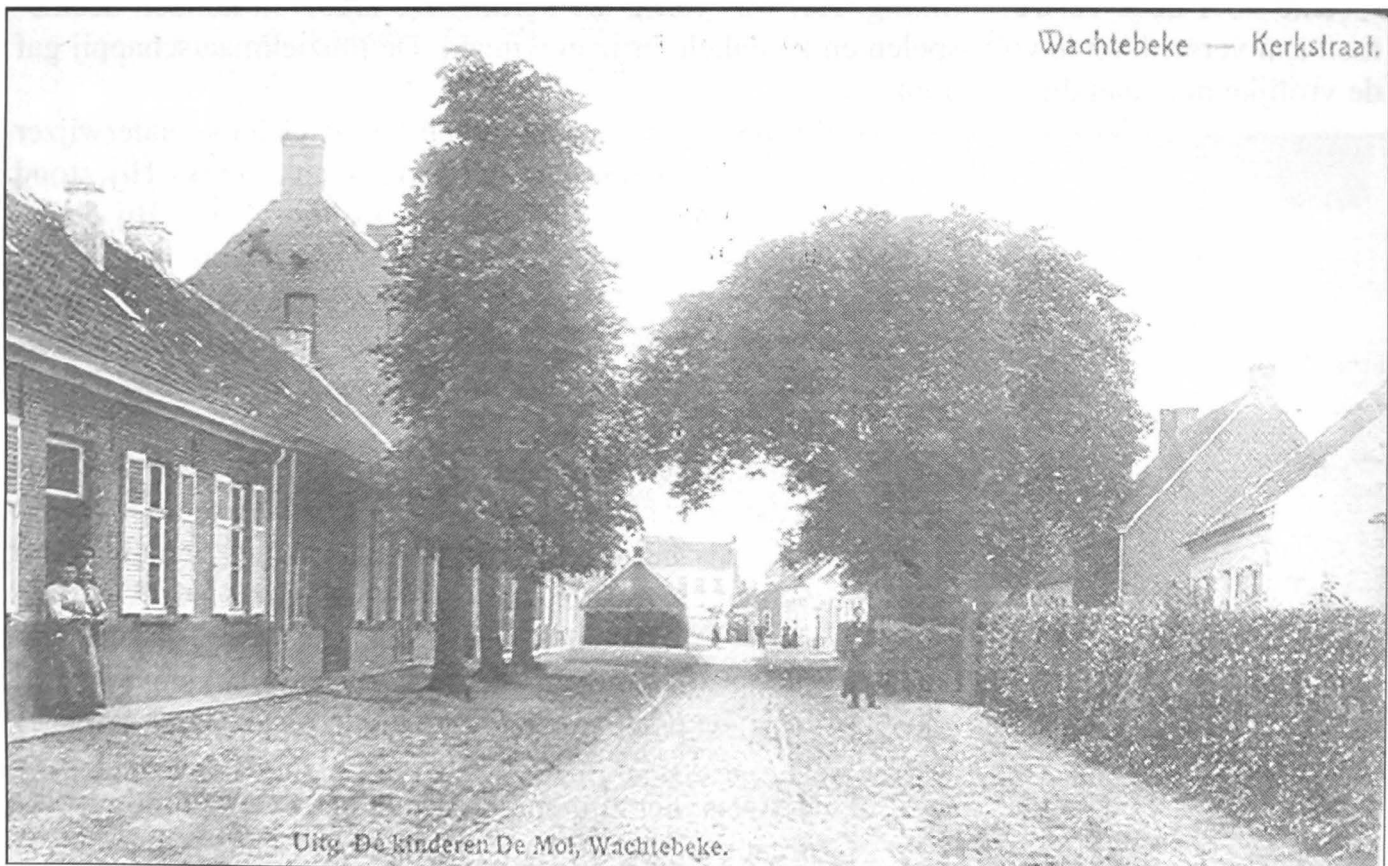
Julien werd geboren op 29, jawel op 29 februari 1912, een schrikkelidag dus. Hij kon dus pas na elke vier jaar zijn verjaardag vieren... maar dat heeft hij dus 25 keer gedaan! Op 29 februari van dit jaar zag ik hem op het televisiescherm verschijnen, terwijl hij nog met graagte zijn dagelijkse “druppel” nuttigde... Het is al zeer uitzonderlijk dat iemand op 29 februari jarig is, maar dat tot je honderd jaar volhouden is toch nog meer iets bijzonders!

Jammer genoeg verscheen Julien midden van deze maand mei 2012 opnieuw in de krant. Deze keer konden we daar zijn overlijdensbericht lezen.

HET WABEEKS KERKESTRAATJE

Paul Hesters

Binnen afzienbare tijd zal ook de laatste straat met de zogenaamde kinderkopjes te Wachtebeke verdwijnen. Dit is het deel van de huidige Melkerijstraat, de verbinding tussen de grote Melkerijstraat en de Stationsstraat. Dit deel kan gerust concurreren met de hel van het noorden in de wielervedstrijd **Parijs-Roubaix**. Het is al gevaarlijk met de auto laat staan met de fiets. Dan mogen wij nog niet spreken van de voetgangers die, bij nat weer, zonder laarzen nooit droogvoets thuis komen. Het was vroeger overal zo. Alle wegen die aangelegd of heraangelegd zijn in de negentiende eeuw waren, na verloop van tijd, van gelijkaardige kwaliteit van deze in het deel van de (kleine) Melkerijstraat. Naast deze smalle wegen met hun ronde rug liep een aardeweg die gebruikt werd door de landbouwers. In deze mulle en soms zompige strook trokken de paarden hun lege of afgeladen karren. Het was goed voor de karren met hun ijzeren beslag op de wielen. Deze rijweg spaarde zowel man als kar. Doch de grote putten en de ongelijkheden in deze weg speelden in het winterseizoen met mens en dier. In de volksmond werd die weg “*nen kerreslag*” genoemd. Fietsers moesten de bolle rug van de kasseienweg trotseren.

De Kerkstraat omstreeks 1920. Rechts en links een “kerreslag”. Rechts de “doornweire”. Het huis in het midden is de woning in het dorp waar nu de peutertuin is gevestigd. Links het hoge huis achter de bomen is nu bewoond door familie De Caluwé. De bomen rechts met de achterliggende woning was eigendom van de familie Marquenie en is verdwenen. Op die plaats zijn er een drietal woningen gebouwd die wat achter de rooilijn staan. Voor die woningen stond de kiosk bij de feestelijkheden in 1952.

In de loop der laatste tachtig jaar zijn bijna alle kasseiwegen verdwenen. Sommige zijn vervangen door betonwegen. Andere kregen bovenop hun kasseikop een laag asfalt. De zeggende *kerreslagen* langsheen de verharde weg verdwenen, samen met het trekpaard, geheel

uit het straatbeeld. Een van de wegen waar toen speciale kasseien te zien waren was de Kerkstraat.

Deze straat werd zestig jaar geleden in 1952 volledig opnieuw aangelegd met kleine kasseien die in waaiervorm werden geplaatst. Zij waren in die tijd een kunstwerk binnen de bestrating van onze gemeente Wachtebeke. Iedereen was fier op die verwezenlijking. Daarom werd deze weg dan ook met groot vertoon ingehuldigd. De kiosk van de gemeente werd opgericht omtrent het café van Achiel Geerts de “**uitzetter**”

van de boerenbond. Met groot vertoon werd lof geprezen aan de beleidsmensen van de gemeente voor deze verwezenlijking. Het was één grote kermis. De kinderen konden deelnemen aan verschillende volksspelen en zo enkele prijzen winnen. De muziekmaatschappij gaf de vrolijke noot aan dit gebeuren.

Porfier kasseien die in 1952 de bestrating vormden van de Kerkstraat. Heden zijn het betonklinkers.

Meester Oscar Galens in gedachten verzonken met zijn legendarische pijp.

In deze straat woonde toen Oscar Galens, onderwijzer in de gemeenteschool op de Walderdonk. Hij stond bekend als een filosoof en tekstkunstenaar. Bij de inhuldiging van de Kerkstraat wilde hij dit naar voren brengen onder de vorm van een tekst voor een lied. In deze tekst werd dan ook de draak gestoken met gebeurtenissen of personen uit de omgeving van het gebeuren.

Meestal gebruikte hij een bekende melodie van een liedje om zijn teksten naar voren te brengen. Ook deed hij soms beroep op zijn vriend Camiel Saman, toondichter en muzikleraar voor de harmonie “De Eendracht” uit Wachtebeke. Voor zijn beroep baatte Camiel Saman samen met zijn zuster een kleine winkel uit op de hoek van het Dorp en de Meersstraat.

Het was niet zijn enig lied met betrekking tot de Kerkstraat dat van de hand van meester Galens kwam. Zo heeft hij een tekst geschreven over “Gutt”. Deze persoon heette Gustaaf Ceriez. Hij had een kruidenierswinkel op de Walderdonk die uitzicht gaf op de Kerkstraat. Het lied droeg als titel “Maar wie is toch dienen mooie man”. In menige tekst kon hij niet nalaten de

gezusters Esther, Marie, Bertha en Alice Bracke te introduceren. Ook hun broer Achiel werd als straat- en dorpsfiguur op de voorgrond geplaatst.

In de hiernavolgende tekst vernoemt hij een zekere Louis. Dit is Louis Colpaert die woonde in de grote bocht van de Kerkstraat. Wij geven hier integraal de tekst van het lied over de inhuldiging van de Kerkstraat anno 1952. (14/12/1952)

Wie nog spot met 't Kerkestraatje

(gezongen in sappig Wabeeks – melodie : « La petite diligence »)

Tekst : O. Galens

Ja, mijn beste vrienden, 'k ben hier weer 't is weeral van 't Kerkestraatje
'k zing een aardig lied en 'k salueer 't is weeral van 't Kerkestraatje
maar geen lol of genen spot of geen grapkes (zijt ge zot ?)
'k steek vandaag die strate zoet een pluim op heuren hoed.

REFREIN

bis

Wie nog spot met 't Kerkestraatje
heeft met mij te doen mijn maatje :
't is een schone, brede straat,
waar nu 't groot verkeer door gaat.
Een borduur alhier, een borduur aldaar,
In 't midden zijn 't waaiersteentjes,
't is een echt plezier te wandelen daar
galant op den trottoir.
En Achielke, met zijn kerre
rijdt nu niemand meer omverre,
er is plaats voor elk gerij,
links en rechts kunt g'hem voorbij.

II

Kwaamt ge voor een jaarke in de straat 't waren o'vral doorelwèren
Maar Van Doorselaerkens deden z'uit in een Wabeekse kolère
In de plaatse kwam er iet 't zijn de platen van Poliet
En aan Norcken Baert daar staat een nieuwe varkensdraad

III

Voor wie dat zeker 't meeste vaart 't is voor onze burgervader
Die was 't hier bij ons zo gewend in de moor en in het water
En met zijnen vluggen Buick al was dat wel niet heel chick
Sloeg hij door de straat op hol en spatte alles vol

IV

Maar om onzen schonen avenue netjes in de plooi te krijgen
Liep het niet op wielkes nondeku laat ons daar maar over zwijgen
Hier te breed en daar te smal hier een garage en daar een stal
En was heel dat zaakje "clair" 't was dat goeleken van Esther

V

Voor iemand die met een brommer rijdt en voor de "automobilisten"
Ligt ons nieuwe bane goed "geleid" 't is een strate lijk een piste
Kijk maar aan Louis zijn deur wat virage en daarveur
Lijk of ze er geschilderd es eèn pelouse met veel "ges"

VI

Voor de jonge meisjes, hier bij ons zijn de kansen wreed gestegen
Bertha, Lies, Mimi-ken en Esther hen 't ook in den bol gekregen
Ge gelooft het niet misschien hebt ge die affiche niet gezien ?
"Trouwen of betalen" hing er vlak voor hun vitrien

VII

Maar al zijn we allen zeer kontent
't Straatje heeft een groot inconvenient
Vraag maar aan Meneer Achiel
Als hij zo ne paal 'pardaf'

toch moet 'k hier iets droef verhalen
't zijn die elektrische palen
hoe dat zaakje hem beviel
een goedenavond gaf

VIII

't Is mij om het even of er zijn
Als ze 't beter kunnen, dat ze dan
Maar 't publiek van de 'Minard'
Roepen "Dat hij lange leeft

die ons straat nog kritizeren
elders maar ne keer proberen
en van heel den boulevard
die 't ons gegeven heeft'

14 DECEMBER 1952

In memoriam Martha Van Loo

Lucien (Luc) Bauwens

Martha Van Loo werd geboren op 15 december 1919 in Sint-Kruis-Winkel als eerste kind van het gezin Camiel Van Loo-Augusta Rombaut en groeide, samen met zus Bertha (°212 maart 1921) en broer Julien (°3 november 1923) op in de pijlenmakerij van haar vader in de periode kort na de Eerste Wereldoorlog.

'Penaskes' maken voor op de schietingen was wellicht haar eerste dagelijkse vakantiejob in de familiezaak: ieder dag 100!

In 1930 wordt een nieuw woonhuis gebouwd en breidt de zaak Camiel Van Loo uit met een schoenwinkel. Kort daarop krijgt Martha "haren opzeg" in de meisjesschool zoals zij pleegde te zeggen, en kan thuis meehelpen in de zaak. Meisjes waren immers voor andere dingen in de wieg gelegd dan om te studeren!

In 1935 wordt een feestzaal opgetrokken, die later uitgebreid wordt met een 'theater' (podium). Deze feestzaal zal tot in de jaren '60, een kleine drie decennia lang dus, door de grote verscheidenheid aan evenementen die er zich – wel meer mee op initiatief van Martha – in voorgedaan hebben, een serieuze rol van betekenis spelen in het socio-culturele leven van Sint-Kruis-Winkel. Zij is onder meer gebruikt geworden als ruimte voor niet minder dan 315 "overdekte" schietingen op de liggende wip gedurende 28 seizoenen georganiseerd door de plaatselijke schuttersmaatschappij "De Nemrodsvrienden", voor trouwfeesten, begrafenissen, jubileums, het bal ter gelegenheid van de twee jaarlijkse kermissen, de jaarlijkse toneelvoorstellingen (in regel een drama, gevolgd door een blijspel geregisseerd door de toenmalige hoofdonderwijzer 'meester Van De Walle'). Maar ook voor allerlei andere geplogenheden zoals die in een dorp goed 50 jaar geleden plaats-

vonden zoals: voordrachten van allerlei aard, handelsbeurzen, verkiezingsmeetings, de koffietafels en de creatieve exploten van de 'vrouwenbond' (KAV) en de 'boerinnenbond' (VLLV), het jaarlijks "souple" van de oudstrijders 1914-18 en later ook van de (toenmalige) 'jonge' strijders (1940-45), demonstraties van van alles en nog wat, de jaarlijkse prijsuitreiking van de jongensschool van daar schuin tegenover, de filmvertoningen van 'de spekhoater' met zijn stichtende verhalen tegen het ijzeren gordijn,..., tot en met het

ijken van de gewichten van de winkeliers en de verdeling van 'levoart' (haring) in de hongermaanden van WO II.

Na de Tweede Wereldoorlog worden de benzinepompen geplaatst, de eerste in 1953, dan een tweede, en tenslotte de derde. Broer Julien had inmiddels de pijlenmakerij met de bijhorende activiteiten als verkoop van bogen, pijlkassen, schietlappen, etc. overgenomen.

Ondertussen verhuurde de zaak 'Camiel Van Loo & Kinderen' ook materiaal voor feestelijkheden, o.m. dansvloeren (plancés) en tafels en stoelen.

Werk is er dus altijd genoeg geweest daar in de Dorpsstraat 86 in Sint-Kruis-Winkel, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, zondag en weekdag, en Martha heeft daar best een substantieel deel van op zich genomen.

Het onderwijs en lerares worden was evenwel haar droom en ze had er ongetwijfeld de capaciteiten voor: haar vele verjaardags- en nieuwjaarskaartjes waren foutloos volgeschreven met een mooie boodschap en in een prachtig handschrift (ze had altijd "10/10 vooàr schoonschrift" in de lager school). Ze heeft er altijd spijt van gehad dat ze niet heeft kunnen/mogen studeren. Dit zou anders zijn met haar zoon, ook al moest ze daarvoor de zaak verlaten, trouwen en "gaan dienen". Ze genoot ervan dat die – en later haar kleinkinderen – zo gemotiveerd waren in hun studies.

Ook al in 1953 was zij medeoprichtster van de KAV-afdeling van Sint-Kruis-Winkel. Haar actieve medewerking aan deze vereniging nam pas een einde in 2009 toen zij gevierd werd voor 56 jaar lidmaatschap van het bestuur. Zij woonde toen al een dikke 40 jaar in Wachtebeke. Dit engagement illustreert niet alleen haar maatschappelijke gedrevenheid, maar vooral haar gevoel van verbondenheid met het dorp en de dorpsgenoten van weleer, reden waarom de familie de uitvaartplechtigheid in Sint-Kruis-Winkel heeft laten plaatsvinden.

Volgens haar petekind was ze 'netjes', 'nieuwsgierig', 'steeds bezig', 'actief in vele verenigingen' en 'koppig', eigenschappen die hij naar zijn zeggen op de uitvaart óók altijd gehad heeft (behalve netjes zijn!).

Martha had een veelzijdige interesse. Zij had een passie voor cultuur en vooral ook voor geschiedenis. Ze las er veel over in boeken en tijdschriften en uitgeknipte artikelen werden steevast verzameld en 'geklasseerd'. Niet toevallig was zij ook lid van de Heemkundige Kring "De Vierschaar": het eerste nummer van haar verzameling jaarboeken van de HK dateert van 1975! Ze was nieuwsgierig en wou ook alles zien: met haar zere voeten trok ze van de zoutmijnen in Polen over Rome tot in Moskou. Bijna alle landen van Europa heeft ze bezocht en ze liet geen gelegenheid voorbijgaan om daarover te vertellen.

Verwonderd was zij ook over de technologische mogelijkheden van de huidige wereld: "Ik ben te vroeg geboren!" zei ze, wanneer ze vol fascinatie met haar kleinzoon in Porto (Portugal) telefoneerde met video (via skype, n.v.d.r.), precies zoals haar vader 80 jaar eerder, na de installatie in de Dorpsstraat 86 van het toenmalig wonder dat 'telefoon' heette, al voorspeld had. [Dit betrof de telefoon met als nr. 327 (later 45 03 27), n.b. na het gemeentehuis en de dokter, het 3de telefoontoestel in Sint-Kruis-Winkel. Camiel, haar vader, moet – naar zij getuigde – gezegd hebben : "t zál nog zuverre kommen dat zemalkoar zien als ze mee mekoar spreken!"]

Martha's laatste wens was om in haar huisje in de Verbeuldestraat te blijven wonen en in haar vertrouwde omgeving te doen wat ze altijd deed en zinnig vond. Dat is haar gelukt, mede dankzij velen die haar op de een of de andere manier behulpzaam zijn geweest, thuis, maar ook in de verenigingen en op reis.

Namens haarzelf en haar familie, nogmaals bedankt hiervoor!

OPSPORING VERZOCHT

Guy Hoebeke

Hierbij twee klasfoto's van de school in de Molenhoek.
Voor de foto's wordt gevraagd: het schooljaar - welke klas - en wie staan er op.
Antwoord zo vlug mogelijk a.u.b. aan Guy Hoebeke.

Het bestuur van de Heemkundige Kring De Vierschaar vzw

Guy Hoebeke <i>Voorzitter</i>	Walderdonk 62 9185 Wachtebeke	Tel. 09 345 05 38 guy.hoebeke@telenet.be
Eddy Van Acker <i>Vice-voorzitter - Redactie</i>	Geraniumlaan 4 9185 Wachtebeke	Tel. 0470 86 25 73 eddy.van.acker@pandora.be
Luc. De Maesschalck <i>Secretaris</i>	Marcel Herpelinckstraat 28 9042 Sint-Kruis-Winkel	Tel. 09 345 07 23 brigitte.dm@skynet.be
Jacques De Smet <i>Penningmeester</i>	Molenhoek 4 9185 Wachtebeke	Tel. 09 345 08 55 jacques.desmet97@gmail.com
Wies Creve	Winkelwarande 76 9042 Sint-Kruis-Winkel	Tel. 09 345 72 27
Yvonne De Maesschalck- De Coene	Rechtstro 10 9185 Wachtebeke	Tel. 09 345 03 62
Jozef Kinget	Dorp 52 9185 Wachtebeke	Tel. 09 345 96 52 jozef.kinget@telenet.be
Hilair Van Rompu	Grote Markt 8/B5 9060 Zelzate	Tel. 09 360 04 61 hilair1vanrompu@skynet.be
Rita Veldeman	Azalealaan 3 9185 Wachtebeke	Tel. 0485 16 75 91 andre.de.vliegheer@pandora.be

Lid worden kan door betaling van €12 per jaar aan één van onze bestuursleden of op rekening BE09 4482 5943 2157 van de Heemkundige Kring De Vierschaar vzw te Wachtebeke.

Voor deze bijdrage krijgt elk lid het jaarboek en 3 nummers van ons tijdschrift.

Elke 1e zondag van de maand van 10.00 tot 13.00 uur is iedereen welkom in onze praatherberg « Den Dhust » en in ons documentatiecentrum en onze tentoonstellingsruimten, in het oude rusthuis « De Mey ».

De Vierschaar

Tijdschrift van de Heemkundige Kring "De Vierschaar" vzw

INHOUDSTAFEL

Woord van de voorzitter <i>Guy Hoebeke</i>	p.1
Nieuws van de redactie <i>Wies Creve</i>	p.4
Nieuwe geneeskunde voor het huisgezin <i>Luc. De Maesschalck</i>	p.7
Afscheid van de zusters van Sint-Kruis-Winkel <i>Zustergemeenschap</i> <i>Noël De Jaeger</i>	p.9
Twee Emma's in de pastorie van Wachtebeke <i>Bert Vervaet</i>	p.12
Opsporing verzocht <i>Guy Hoebeke</i>	p.14
Terug in de tijd <i>Eddy Van Acker</i>	p.16

WOORD VAN DE VOORZITTER

Guy Hoebeke

Giften

ERIC VAN KERKHOVE ons medelid uit de Bosstraat belde ons einde mei. Bij verbouwingen aan zijn huis werden twee donkerbruine bierflesjes opgedolven en of onze kring geïnteresseerd was? Uiteraard. De grootste fles draagt geëtst op de wand de tekst "**STEENPUT BROUWER EXAARDE**" en daaronder staat "BOUCQUE-GAND". Is dit de maker van de fles? Op de kleinste staat "**P. & O. VAN POTTENBERGHE WACHTEBEKE**". En op de bodem "C 2 B 905 83915", waarschijnlijk ook een verwijzing naar de maker van de flessen. Hiervoor hartelijke dank. De twee flessen staan in den Dhust. Een pittig detail hierbij is dat de schenker een kleinzoon is van Leo Van Kerkhove (zaliger gedachtenis), boswachter. Jaren geleden waren we bij Leo in de Bosstraat en hij en zijn vrouw wisten veel te vertellen over vroeger. Het bedroefde Leo echter dat hij zijn vele verhalen over het (totaal verdwenen) verleden niet kwijt kon aan zijn kleinkinderen. En zie plots blijkt dat de liefde en de belangstelling voor het verleden ook in zijn nakomelingen ontkiemd is en voortleeft.

CYRIEL DE BRUYNE stelt materiaal van zijn ouders ter beschikking van ons museum. Een voorbeeld dat navolging verdient. Van harte bedankt.

JACKY THIRON (geboren Zelzate) van de H.K. d'Euzie van Stekene bezorgde ons twee schriften van Josephus De Feyter (1810-1880), pastoor van Sint-Kruis-Winkel van 1855 tot 1880, met een kroniek van de jaren 1872-1877. Ze bevatten rekeningen en commentaren op contacten met de wereldlijke en de geestelijke overheid, maar op het eerste zicht geen details over parochianen. We kunnen ze beschouwen als een soort klad Liber Memorialis. Hieruit volgt zeker een omstandig artikel over Winkel, maar niet in het jaarboek van dit jaar. Dit is wel een uitzonderlijke gift waarvoor onze bijzondere dank.

LUC VAN HEIRWEGHE, eveneens uit Zelzate en tevens vurige supporter van de Vierschaar, bezorgde ons een vijftigtal nummers van Sint-Laurensklok. Een mooie aanvulling van onze reeds aanzienlijke verzameling. Bedankt Luc voor uw aanhoudende inzet.

Dhust 3 juli

Op deze dag kregen we bezoek van twee OCMW-bestuursleden: mevrouw **Tonia Alexander** en mevrouw **Anita Van Croonenburg**. Ze waren prettig verrast door onze nieuwe Dhust herberg. Het is dan

ook een voltreffer. Diezelfde dag werden we ook bezocht door een heer uit Kaprijke op zoek naar een artikel over het kasteel Mechelinck te Terdonk door broeder Leopold gepubliceerd in zijn Sint-Laurensklok. Hij had er gewoond, was al lang op zoek naar meer gegevens en hoopte bij ons meer te weten te komen.. Op onze vraag hoe hij daarvoor bij onze h.k. terecht gekomen was verwees hij naar onze data-base! Het was een tevreden man die met een fotokopie van broeder Leopolds tekst terug naar huis ging. Het was druk die dag want de heer Marc De Wilde uit Balegem wilde zijn verzameling jaarboeken van Wachtebeke aanvullen. Er ontbraken er 15. Enkel de nummers 4-5-6-7 en 8 ontbreken nog.

Kan iemand ons hierbij helpen?

Open kerken

Op 3 juni waren er ter gelegenheid van Open Kerken dag, drie druk bezochte rondleidingen in de kerk (14 – 15 – 16 u) telkens o.l.v. **CHRIS SCHEIRE**, ons medelid en tevens gebuur. Het was een heel interessante uiteenzetting. Hierna enkele hoofdpunten:

De eerste kerk moet in de 13° eeuw gebouwd zijn, als een eenbeukige kerk. Enkele zaken (waaronder de altaarsteen) wijzen erop dat de doopkapel het oudste gedeelte van de kerk zou kunnen zijn. De kerk bezit een prachtig houten Christusbeeld aan het kruis, toegeschreven aan Artus Quellinus de Jongere (1625 – 1700). Dit lindenhouten beeld heeft eeuwenlang aan de zuidgevel van de kerk gehangen. Het kruis is niet meer origineel, het beeld zelf is grondig gereinigd en gerestaureerd, onder andere door Gilbert De Waele, lid van de heemkundige kring. Er is ook een zeer mooie houtgesneden preekstoel (Anthon Sauvage, 1649), met onder andere de vier evangelisten, de lijdende Christus en Christus, redder van de wereld. De kerk bezit ook veel polychrome houten beelden uit de 17° en 18° eeuw. Enkele van deze beelden zijn in de tweede helft van de 20° eeuw overschilderd met een monochrome crèmekleurige laag. De Sint-Ambrosiusgilde heeft een bevoorrechte plaats in een bank links in de kerk. Hun banier (die vroeger in de processies megedragen werd) hangt naast deze bank. Oorspronkelijk een gilde van bijenkeekers, bestaat de Ambrosiusgilde nu al meer dan 250 jaar en is misschien wel de alleroudste vereniging van het Meetjesland die nog steeds actief is als parochiale vereniging. Verder zijn er in de kerk verschillende beelden en afbeeldingen aanwezig van de Heilige Ambrosius, kerkvader en bisschop van Milaan. Vooraan links en rechts hangen vier grote doeken van 17de-eeuwse anonieme meesters. De Onze-Lieve-Vrouw-ten-Hemelopneming is duidelijk geïn-

spireerd door het gelijknamige doek van P.P. Rubens in de O.L.V.-kathedraal van Antwerpen. Boven het hoofdaltaar hangt een schilderij van de uit Oostakker afkomstige schilder Paelinck (rond 1830) "De aanbidding van de herders". Paelinck was dé hofschilder van koning Willem I toen die ook koning was van België. Helaas voor hem is België onafhankelijk geworden, en hiermee was ook de roem van de schilder beëindigd. Van de vele kerkschatten werd niet veel tentoongesteld, maar toch enkele merkwaardige stukken:

°een verguld zilveren kelk uit 1662, waarin onderaan een Latijnse tekst ingegrift staat met de volgende betekenis: "daar de voorgaande kelk werd ontvreemd rond Pinksteeren 1662, werd hij vervangen door deze nieuwe kelk die de parochianen met vrome gevoelens hebben aangekocht, door heer en magister Gerardus Struvynck, pastoor van Wachtebeke, nog hetzelfde jaar van deur tot deur gevraagd. Zijne excellentie de prins graaf d'Ysengien."

Met het wapenschild van de graaf van Yseghem (Izegem), die toen het patronaat had van de parochies Assenede, Zelzate en Wachtebeke. Ook op twee zilveren ampullen staat dit wapenschild, en een merkteken dat zou kunnen verwijzen naar de werkplaats van Aernoudt Van der Meere uit Gent (1622). Tot slot past hier nog een woord van dank aan de heren **Roland De Smet**, die in zijn eentje de beschrijving maakte van het volledige patrimonium van de kerk en **Cesar David** en **Jacques Van den Berghe** die, met de hulp van de Ambrosiusgilde, een prachtige catalogoog met kleurfoto's van het patrimonium maakten.

Safarkes in Australië?

Ons onvermoeibare lid **CHRIS SCHEIRE** bezorgde ons nog een ander interessant nieuwtje. Zijn neef **JONAS GEIRNAERT** vertoeft in Australië. Toen hij met zijn vrouw Julie een bezoek bracht aan het Broome Historical Museum in het stadje Broome in West-Australië, zag hij tot zijn verbazing enkele safarkes-flesjes. Was de roem van Wachtebeke al tot daar doorgedrongen? Helaas, nader onderzoek toonde dat die flessen porseleinen stoppen hadden, zoals vroeger de flesjes tafelbier hier. Alhoewel, als men de foto bekijkt is er een duidelijke verwantschap met de safarkes door de diepe inkepingen in de hals. Er waren echter geen knickers in het museum. Toen Jonas nadere inlichtingen vroeg, ten behoeve van onze kring, kreeg hij te horen dat de flesjes gemaakt zijn rond het begin van de 20ste eeuw, toen er in Broome één of meerdere glasfabrieken waren. Broome was toen het wereldcentrum van de parelindustrie. Broome had ook verschillende limonadefabrieken, die de glazen flesjes met hun naam en logo lieten maken. Dat staat op een bordje naast de flesjes met de tekst "aerated cordial" wat zoveel wil zeggen als "koolzuurhoudende fruitdrank", dus limonade. De flesjes werden niet afgesloten met een knikker, maar met een porseleinen stop. Het spreekt vanzelf

dat we een exemplaar van ons tijdschrift 2012-03 en van ons jaarboek 1979 met daarin het oorspronkelijke artikel "Uit de geschiedenis van het safarke of kogelflesje" van M. Van Wesemael, zullen opsturen naar het museum. In Australië wonen wel voldoende Nederlanders om te kunnen vertalen.

Safarkesmarkt

Nu we het toch over de safarkes hebben, kunnen we evengoed doorgaan over de Safarkesmarkt op 12 augustus. Het was een succes dankzij het prachtige weer. Soms was het van het goede teveel, hadden mensen last van de hitte en zochten koelere lokalen op. Den Dhust was goed bevolkt en de ganse ploeg leverde een fantastische prestatie. We werden ook bezocht door de Koninklijke Harmonie De Eendracht uit Wachtebeke en de muziekmaatschappij "De Bolhoeden" uit Malderen, wat de stemming in het lokaal aanzienlijk verhoogde.

Safarkesmarkt: Dit is de damesploeg van den Dhust. Vlnr Rita, Margriet, Cecile, Viviane, Jacqueline en Yvonne. Ontbreekt op de foto Arlette Moens die even afwezig was.

Wat ons als heemkundige op de markt vooral interesseerde waren de ambachten die in de Smishoek stonden. We namen foto's van een smid, een spinster, een klompenmaker, een orgelist met een draaiorgel, die helemaal uit Grobbendonk kwam, een mandenmaker en vijf dorsers uit Moerbeke-Waas van de Vlaamse Vlegeldorsersbeweging. Deze laatste stonden onder leiding van de heer Duyck, die een echte schatkamer bleek te zijn waar het op alaam

aankwam. We hopen hem eens te bezoeken voor een interview.

De Vlaamse Vlegeldorsersbeweging: de vijfslag.

Opraving Jules Persynplein

Het eerste positieve bericht dat de opraving voortgezet zou worden, hoorden we van schepen **Lucien De Block** in ons lokaal den Dhust. Ondertussen is alles al volop aan de gang. Met dank aan ons gemeentebestuur dat de toelating gaf bijkomende 1600 m² uit te graven achteraan het plein. Archeoloog **Jeroen Van den Borre** begon er aan met zijn groep maandag 20 augustus. De eerste en tweede dag werd afgegraven tot 80 cm onder het maaiveld langs de kant van de rijkswacht en van de vijver. De derde dag wees Jeroen op een oude gracht (zes meter breed) die mogelijk de scheiding was tussen het hooghof en het neerhof van een middeleeuwse hoeve. De gracht is oud, want nadat hij gedempt was heeft men een muurtje gebouwd met stenen van 300 jaar oud, dus is de gracht nog ouder. Op de bovenvermelde afgraving wordt niet dieper gegraven, want daar is normaal niets te vinden. Er worden voor alle zekerheid toch enkele kleine proefputjes gegraven. Donderdag werd als hoeksteen van een muur (deel van de hoevegebouwen) een zeer oude baksteen van 30 cm lang gevonden (hoe groter de baksteen hoe ouder hij is). Het is nog te vroeg om op basis daarvan iets te besluiten over de oudheid van de hoeve, want het kan zeer wel zijn dat men oude bakstenen elders gerecupereerd heeft om op het plein opnieuw gebruikt te worden. De hoop is gevestigd op de oude gracht, want normaal vindt men daarin potscherven van gebroken aardewerk en dat is nooit van elders gerecupereerd, maar ter plekke gekocht. Het verslag van de eerste proefopgraving werd ons welwillend ter publicatie beschikbaar gesteld door de auteur Jeroen Van den Borre, waarvoor dank en de toelating tot publiceren in ons jaarboek 2012 werd ons verleend door gemeentesecretaris **D. Tack**, die we bij deze ook bedanken.

Hierna volgt de officiële aankondiging van de huidige stand van zaken op woensdag 5 september met de uitnodiging tot een bezoek. Zelfs bij de derde beurt was er nog volop belangstelling.

GEMEENTEBESTUUR WACHTEBEKE

Archeologisch onderzoek te Wachtebeke – Dr. J. Persynplein - bezoekmoment

Sinds 20 augustus zijn archeologen aan het werk aan het Dr. J. Persynplein in het centrum van Wachtebeke. Het onderzoek kadert in de heraanleg van het plein en past binnen deze planning. Er wordt zodanig gewerkt dat de achterzijde van het plein steeds bereikbaar blijft vanuit het centrum.

Op basis van historische bronnen en een klein proefonderzoek eerder dit jaar was geweten dat op de locatie van het onderzoek resten bewaard waren van oude bewoning. Het zogenoemde kasteel op deze locatie dat gebouwd werd in 1904 en gesloopt werd omstreeks 1970, was gebouwd op de locatie van een hoeve die teruggaat tot minstens in de 16de eeuw. Doel van het onderzoek is zoveel mogelijk informatie verzamelen van de oudste bewoning op deze locatie. Mogelijks gaat deze nog verder terug dan de 16de eeuw.

Tot nu zijn de resten blootgelegd van een deel van het hoofdgebouw van de verwachte hoeve. Er zijn duidelijk twee fases te herkennen die overeenkomen met de het oorspronkelijke gebruik in de Late Middeleeuwen en het hernieuwde gebruik in de 20ste eeuw.

Rond de gevonden muurresten zijn ook grachten aangetroffen. Eentje was niet bekend uit historische bronnen en scheidt het woongedeelte van het terrein van de rest van het vroeger omwalde terrein. De andere gracht is de gracht die het hele terrein omsloot. De ligging van deze laatste gracht komt ruwweg overeen met de straten die nu het plein omsluiten.

De archeologen hopen nog bewijzen te vinden dat het terrein, zo centraal in het dorp, reeds in gebruik was in de Volle Middeleeuwen (12de eeuw).

Het onderzoek zal nog ongeveer anderhalve week duren.

Beste leden, er valt nog wel meer te vertellen onder andere over hooiruiters langs de Moervaart, maar we denken dat dit voor het ogenblik voldoende is.

NIEUWS VAN DE REDACTIE

Wies Creve

DIT IS NOG ECHT EEN FOTO UIT DE OUDE DOOS (± 1915)!

De toentertijd illustere familie Fermont in een van haar geledingen... De "staak" die decennialang de Overledebrug en directe omgeving bezet hield!

Zittend vlnr: Hector Fermont (jarenlang bruggendraaier) – Germaine Fermont – Karel Fermont (de stamoudste) – zijn vrouw Melanie... - twee onbekende kinderen. Op de voorgrond Robert Van Kerckvoorde, zn van Bertha Fermont, echtgenote van Cyriel Van Kerckvoorde.

Staande vlnr: X – Cyriel Fermont (de latere cafébaas van café "Onder den Toren" tegenover de kerk) – echtg. van Evarist Fermont -- X – Bertha Fermont – X

Ook Evarist, Albert en Alfons waren drie zonen uit hetzelfde gezin. Zij staan vermoedelijk waar nu een X is ingevuld. Alfons Fermont was de vader van gemeenteraadslid Etienne Fermont.

Gezien dochter Germaine werd geboren in 1907, ligt het bijna voor de hand dat deze foto net voor de Eerste Wereldoorlog genomen werd – of net erna (??). (AC)

HERINRICHTING VAN ONS ONTMOETINGSCAFÉ "DEN DHUST"...

In ons vorig nummer ging onze voorzitter uitvoerig in op de vernieuwing – laat ons maar zeggen de geslaagde uitbreiding en verdubbeling van oppervlakte – van ons maandelijks ontmoetingscafé. Hij heeft daarbij heel terecht de verdienste en de uitzonderlijke (onbezoldigde) inspanningen van heel wat medewerkers in het licht geplaatst. Op de eerste zondag van juli was ook onze Schepen van Openbare Werken onder de weerom talrijke gasten aanwezig. Dat werd dan ook precies de gelegenheid om hem ook eens in het zonnetje te zetten. Hij vond duidelijk het initiatief ook op gemeentelijk vlak genoeg van belang om er zijn schouders onder te steken in zijn andere hoedanigheid: die van aannemer! Zonder zijn gewaardeerde materiële hulp, waar helemaal niet zo erg veel financiële voorwaarden bij van pas kwamen, was de verbinding tussen de twee vorige lokalen – het uitbreken en stutten van de tussenmuur – nooit zo vlot tot stand gekomen! (AC)

POSTUME HULDE AAN EEN VRIJGEVIGE JOS. DE CALUWÉ.

De bezoekers van ons nu toch wel gezellig nieuw café "Den Dhust" zullen wellicht al gemerkt hebben dat daar een ingelijste prachtige houtskooltekening prijkt die de windmolen Hesters uit het Axelsvaarden voorstelt.

Deze laatste Wachtebeekse windmolen werd afgebroken in 1954.

Toen onze ijverige medewerkers eens goed rondkijken om de nog wat kale muren toch wat "aan te kleeden" vond ik het niet zo gek de windmolen, die al sinds de jaren zeventig in mijn bezit was en die toch tot het oude Wachtebeekse heemkundig patrimonium behoort, hier aan de muur te laten ophangen.

Een gift van mijn kant kan je dat moeilijk noemen. Het kunstwerk van onze plaatselijke artiest heeft me namelijk geen cent (in die tijd nog: geen centiem!) gekost. Er is wel een kostelijke anekdote aan verbonden.

Jos was er namelijk als de dood voor dat hij om de haverklap opgeroepen werd om zijn burgerplicht als kiezer te gaan vervullen. Bij een of andere verkiezing in die zeventiger jaren – het juiste jaartal is mij ontsnapt – kwam hij mij vragen of het niet mogelijk was dat ik "bij volmacht" voor hem zou stemmen. Dat ging toen nog vrij eenvoudig. Ik heb het dan ook gedaan. Hij wilde mij zelfs niet zeggen voor wie ik namens hem een vakje moest invullen. Maar hij zei wel: "ge moet dat niet voor niets doen, ik zal er u wel iets voor in de plaats geven".

Nadien heb ik daar niet meer over nagedacht. Maar... op een mooie dag, amper een drietal weken na de verkiezingsdatum, verscheen het DAF-je van Jos voor mijn deur. Zonder veel plichtplegingen werd de molen die onze leden nu kunnen bewonde-

ren bij ons afgeleverd. En nu hangt hij eigenlijk eindelijk op de plaats die Jos misschien wel achteraf als de beste zou gezien hebben! (AC)

VISSERSCLUB "DE VRIJE VISSERS" - WACHTEBEKE

Gemakshalve zal ik in wat volgt deze benaming afkorten tot: VVV, Vissersclub Vrije Vissers. In ons eerste tijdschrift van dit jaar wees ik er al op dat ik in Jaarboek 2011 wel een fout, en dan een kanjer van formaat (formaat van vissen wordt wel meer overdreven!...) heb gemaakt toen ik daar op bladzijde 194 Achiel Bracke als voorzitter van sportieve ACV-ers meende te herkennen.

Door toedoen van mevrouw Mariette Coquet-Ceulemans kwamen we aan de weet dat de afgebeelde groep eigenlijk de "Vrije Vissers" van Wachtebeke waren. Hun voorzitter was dan bakker Alfons Coquet (° 10 maart 1942 - † 6 januari 2007). Om hem recht te doen is het niet meer dan redelijk dat we hier ook een toch wel heel mooie foto van Fons laten verschijnen, zoals we hem allen gekend hebben. Hij werd genomen in 1983, toen Fons van de VVV, als Oost-Vlaams finalist bij het hengelskampioenschap van België, deel uitmaakte van die provinciale delegatie aan de vijvers van het kasteel van de Prinsen de Merode te Westerlo.

Voor onze lezers die nu ons Jaarboek 2011 op bladzijde 194 ter hand nemen, gaf Mariette ons nog de namen van de VVV-ers die hier poseren. Enkelen van hen zijn intussen al overleden. Wij herkennen o.a., beginnende van links boven, Etienne Van Megroot, Marcel Van Eetvelde, Octaaf Van de Slycke, Albert De Koeyer, René Vervact, René Baers, Gerard Nevejans, Willy Vervact, Maurice Van Nieuwenhuyze, René Willems, Petrus Mussche, Pieter Van den Berghe, Jean Verkissen, Victor Clemminck, Maurice De Meester, Leonce Buysse naast Achiel Bracke, dan Yvette Baers naast Jean Mussche. (AC)

DANK AAN MEVROUW MARIETTE COQUET-CEULEMANS

Terwijl zij nu toch bezig was om het onderschrift bij de foto van de "Vrije Vissers", waarvan hier net bo-

ven sprake, recht te zetten, gaf Mariette mij nog enkele oude religieuze boeken mee, alle gebedenboeken zoals zij de laatste honderdvijftig jaren nog in gebruik waren. Eén boek stak daar boven uit: een "STATENBIJBEL", dus niet-katholiek, wel protestants, en inderdaad gedrukt in 1920, maar met de oorspronkelijke tekst van de echte Statenbijbel uit 1618 en 1619! Niet zo heel courant dus in onze streken! Hartelijk dank Mariette. (AC)

IN MEMORIAM SIMON CRÈVE

Via ons ijverig werkend lid Guido Van Kerckhove vernamen wij het overlijden van Simon Crève. Wij willen hem hier even gedenken omdat hij sinds jaren lid was van onze Heemkundige Kring, hoewel hij altijd in het Antwerpse heeft gewoond. Hij werd geboren te Hoboken op 17 februari 1925, is gehuwd geweest met Emmy Vercammen († 2007), en hij overleed te Brasschaat op 24 juli 2012.

Guido, wiens nu overleden moeder zelf Bertha Crève heette, en dus verre familie van Simon was, bezorgde ons de "kwartierstraat" van de overledene. Daaruit kunnen we opmaken dat de wortels van Simon wel degelijk in Wachtebeke lagen. Dat verklaart wellicht waarom hij eraan hield via onze publicaties op de hoogte te blijven van wat hier plaatsvond en opgerakeld werd.

We gaan terug naar Jozef Creve (° Wachtebeke 04/1822 - † Wachtebeke 13/04/1909), die woonde op de Achterhoek 12. Hij was gehuwd met Ida Wactens uit Oosteklo, die hier ook te Wachtebeke overleed op 10/12/1912. Uit dit huwelijk onthouden wij uit een reeks kinderen August, die wel werd geboren te Moerbeke (23/04/1856), maar toch ook in Achterhoek 12 woonde, tot hij in op 24/11/1879 naar Moerbeke verhuisde. Getrouwd te Moerbeke met Augusta Boëne, trok hij naar Antwerpen, waar hij, amper 34 jaar oud, overleed op 13/06/1890. Zijn derde zoon (ze hadden samen negen kinderen!), was Edmond Creve. Die werd nog geboren te Moerbeke op 02/06/1883, trouwde in 1913 met de Antwerpse Maria Coleta De Sutter en overleed te Schoten op 06/02/1957. Ze hadden zeven kinderen. De vijfde in de rij was Simon André, die we hier nu gedenken.

Merkwaardig hierbij is wel dat zowel Jozef (°1822) als August (° 1856) duidelijk als Creve's ingeschreven waren bij de burgerlijke stand. Waarschijnlijk zal dat ook wel het geval geweest zijn met Edmond, die in 1883 nog in Moerbeke geboren werd. Maar eens in Antwerpen, moet een of ander beambte de in onze streken toch wel zeer verspreide naam nooit gehoord hebben, en bij het huwelijk van Edmond (in 1913, nog voor de Eerste Wereldoorlog), gedacht hebben dat die toch niet Frans genoeg klonk en... hij heeft er gewoon "Crève" van gemaakt, ja, met een "accent grave"! Met het gevolg dat alle nazaten nu ook zo wel heten, ook de overleden mama van onder andere Hubert en Guido Van Kerckhove.

De goedmenende Antwerpse pennenlikker dacht er bij de toevoeging van het accent waarschijnlijk niet

aan dat het bij een Franse conversatie wel heel ongemakkelijk zou geweest zijn wanneer een overheidspersoon de naam van zijn gesprekspartner zou gevraagd hebben. Die antwoordde dan onvermijdelijk: "Crève, monsieur"! Wat zo goed zoveel wil zeggen als: "Val dood, meneer"! (AC)

HET ÈCHTE HUIS VAN CAMIEL SAMAN

Wij hebben weer eens geluk: de tweelingdochters van "meester" Oscar Galens, Leona en Sonja, zijn zo attent geweest ons een schilderijtje van de hand van hun vader cadeau te doen via een bezoekje aan ons bestuurslid Yvonne. Meester Galens was echt wat men nu in het "moderne" Nederlands een allroundartiest noemt. Behalve natuurkenner, leraar, schrijver en dichter, muzikant en tekenaar, was hij dus ook nog wel schilder. Op dit werkje, dat van nu af in de lokalen van onze Heemkundige Kring kan bewonderd worden, heeft hij de oude woning van zijn vriend Camiel Saman voor het nageslacht bewaard. Die was ook met gevarieerde kundigheden begaafd: hij was bakker – en wat voor een! – en kende alles van de schoenmakerij, maar heel Wachtebeke herinnert zich hem best als componist.

Zijn huisje, dat we hier zien, stond op de hoek van het Dorp en de Meersstraat, precies op het terrein waar na onteigening van het huis de huidige autoparking werd aangelegd. Velen onder onze oudere mensen van nu herinneren zich dit maar al te goed. En we moeten het dus eigenlijk jammer vinden dat de bronzen platen die aan de kop en de naam van Camiel Saman herinneren, aangebracht zijn op de gevel van het huis waar hij nooit gewoond heeft. Zo wordt de geschiedenis voor het nageslacht eigenlijk verdraaid, om niet te zeggen vervalst. Zoals het voor iedere Wachtebeekse inwoner of "inboorling" vanzelfsprekend is dat Omer Van Puyvelde op de juiste wijze op Overslag gememoreerd wordt; zoals iedereen het maar passend vindt dat er een Jules Persynplein bestaat, waarop later – volgens beloften van het gemeentebestuur na de volledige afwerking van het plein – ook het borstbeeld van Persyn zal verschijnen; zo zou er ook kunnen nagedacht worden

over een decante plaats voor de reliëfplaten van onze volksgeliefde Camiel Saman. Een man met cultuur toch... Zou daarvoor in of aan het Cultuurcentrum geen plaatsje kunnen gevonden worden?

En daarbij zeker nog te melden: veel dank, mejuf-frouwen Galens! (AC)

REGULATEUR - REGULATOR

Het is bijna zeker dat velen onder onze kinderen en zeker onder onze kleinkinderen het woord niet meer kennen. De eerste vorm hierboven, een Frans woord, komt nochtans zo voor in de dikke Van Dale voor: een "zeer nauwkeurig lopend uurwerk; in gewesttaal, en dus zeker ook in het "Wabeeks", een soort hangklok. Een relatief oud exemplaar dat nog perfect werkt (als het maar op tijd opgewonden wordt) is een gift van wijlen onze betreurde secretaris-penningmeester Guy Trangez en hangt in ons vergaderzaaltje (onze zogenaamde "Vlaamse kamer"). En weerom langs Yvonne om kwamen we nu in het bezit van een bijna splinternieuw type, glanzend opgepoetst. Tot mijn verbazing zie ik daar voor de eerste keer, op de wijzerplaat zelf, het woord "regulator" aangebracht... Ja, met een "o"! Zo had ik het nog nooit gezien. Het stuk is zo mooi dat we zeker ook een geschikte plaats moeten vinden om het aan onze

leden te kunnen tonen.

Het is werkelijk een mooie gift van Armand Geers en Jacqueline Apers. De Kring dankt er hen hartelijk voor! (AC)

CORRECTIE BIJ "HET WABEEKS KERKESTRAATJE"

Bij het lezen van dit artikeltje krijgt men aan het einde ervan de indruk dat het "nieuwe Kerkestraatje" van toen – het is nu sedertdien weeral door een nieuwer vervangen – werd ingehuldigd op 14 december 1952. Niets is minder waar, laat ons medelid André De Smet, die op de Papdijk woont, ons opmerken. De straat werd open verklaard op de eerste zondag van oktober 1952, zijnde 5 oktober. Nogal duidelijk was dat bedoeld als een stunt vóór de gemeenteraadsverkiezing, die moest plaats hebben de zondag nadien, tweede zondag van oktober 12e, zoals de wet ook nu nog altijd voorschrijft. De auteur van het artikel heeft zich wellicht laten leiden door de datum die voorkomt onder het liedje van "meester" Galens. Onder het manuscript staat inderdaad aangegeven: "14 december 1952". Twee mogelijkheden: ofwel heeft meester Oscar Galens zelf een foutieve datum vermeld, ofwel heeft hij het stukje in kwestie pas later, op de 14e december van dat jaar, geschreven! (AC)

Nieuwe geneeskunde (van toen) voor het huisgezin

Luc. de Maesschalck

Mensen hebben altijd getracht zichzelf te behelpen voor kleine kwaaltjes. Denk maar aan de melk met honig die verlichting moet brengen bij een verkoudheid (of een koffie met cognac, voor de stoere jongens). En zo bestaan er wel meer remedies.

Onlangs kwam ons een boek in handen met als titel *De nieuwe Geneeskunde voor het Huisgezin*. Het is een dikke turf van 747 pagina's, blijkbaar bestemd voor diegenen die aan middeltjes zoals het hoger genoemde niet genoeg hadden. De frontpagina van dit werk vindt u hierbij afgebeeld. Zoals dit vermeldt is het in oorsprong een Frans werk, opgesteld door enkele geleerde professoren. Er staat veel informatie op deze pagina, maar jammer genoeg geen jaartal van uitgifte. Het boek moet echter een respectabele ouderdom hebben, want het is min of meer een familiestuk dat al meermaals in andere handen is overgegaan. En - toch een beetje verbazend - er is ook een bijlage aan toegevoegd van een vijftigtal pagina's over veeartsenijkunde. Misschien was het werk vooral bedoeld voor mensen op de buiten en niet voor stedelingen?

Voor wie het boek openslaat is dit laatste eigenlijk niet een zo rare vraag, want de behandelingen die er

in worden voorgeschreven, zijn alle gebaseerd op kruiden. De farmaindustrie moest duidelijk nog uitgevonden worden. Maar aan de kennis van de huis- tuin- en keukenkruiden heeft men duidelijk niet genoeg. Onder onze leden blijken er wel een paar kruidenmengers te zijn die mogelijk meer afweten van alant, berendruif, bernagie, boldo, vuilboom en waterscheerling, maar dat is niet iedereen gegeven. En dat zijn nog de eenvoudigste planten, die lokaal te vinden zijn (of waren). Men diende echter al een ervaren plantenskundige te zijn om ze in de natuur te ontdekken, want of ze bij de apotheker allemaal te koop waren, is maar de vraag. Raadpleging van deze laatste moet trouwens een noodzaak geweest zijn, want de diverse ingrediënten dienden nauwkeurig te worden afgewogen. Niet enkel per gram, soms zelfs per tienden van een gram. En wie had in die tijd - of zelfs vandaag - een weegschaal die dit aankon? Kortom, het ging in het boek in werkelijkheid meer over Nieuwe Geneeskunde voor de Apotheker.

Of al de beschreven middelen veel effect hadden, valt te betwijfelen. Wat te denken van de beschreven recepten - om er maar enkele te noemen - tegen

kinderverlamming, kanker, stotteren, oorsuizingen, de pest? Toch willen we onze lezers de kennis van enkele andere wonderbare geneesmiddelen niet onthouden. We zullen ons daarbij beperken tot eenvoudige zaken. Tenslotte mogen we onze apothekers niet broodroven. Bovendien: een goed resultaat is niet verzekerd, maar het is altijd eens het proberen waard (ondergetekende stelt zich niet verantwoordelijk voor de afloop). We nemen de teksten letterlijk over uit genoemd boek.

Laat ons beginnen met blauwe plekken. Bedoeld wordt *onderhuidse bloeding van middelbare grootte, na vallen of stooten.*

Frissche bladeren en stengels van pepermunt: 40 gram. Water: 1 liter

Alles 5 minuten laten koken, een beetje koud laten worden. Filtreeren; een compres drenken in het verkregen vocht en het warm zijnde op de blauwe plekken leggen.

Zijn het de dames die gemakkelijk last hebben van blauwe plekken, mannen daarentegen zijn meer het slachtoffer van haaruitval. Maar ook daar blijkt een middel tegen te bestaan.

Kamferspiritus: 100 gram

Terpentijnolie: 35 gram.

Ammoniak: 3 gram

Dagelijksche inwrijving op de hoofdhuid.

Als de haren opnieuw beginnen te groeien:

Kamferspiritus: 100 gram

Terpentijnolie: 10 gram.

Ammoniak: 4 gram

Een brandwonde heeft iedereen wel eens opgelopen. Ons boek kent daar diverse middelen voor: een oplossing, smeersel en een zalfje. We bekijken ze alle drie.

Oplossing: Picrinezuur: 1 gram

Gekookt water: 100 gram

Compressen leggen op niet broedende [bloedende?] brandwonden.

Smeersel: Olijfolie: 60 gram

Kalkwater: 60 gram

Hiermee de brandplaatsen bestrijken. Schudden voor gebruik.

Zalf: Jodoform: 1 gram, Boorzuur: 5 gram, Antipirine: 5 gram, Vaseline: 50 gram

Wie buikloop heeft, kan één van de volgende recepten eens uittesten.

Gelijke hoeveelheden van:

Eikenschorspoeder, Ratanhia poeder, Valeriaan poeder, Marentakken poeder, Columbo poeder, Kina poeder

Driemaal daags een snuijfe van dit mengsel in een lepel kweepeer-jam.

Dat lijkt al een beetje moeilijker. Hoe men deze laatste zin moet interpreteren is niet helemaal duidelijk. Maar wie het eenvoudiger wil, kan ook het volgende eens toepassen:

Witte papaverstroop: 10 gram

Kweepeerstroop: 20 gram

Kalkwater: 20 gram

Rijstwater: 20 gram

Een koffielepel, alle twee uren.

Tot slot: wat schrijven onze professoren voor in geval van maagpijn?

Maagpijn (winderigheid, koliek en buikloop)

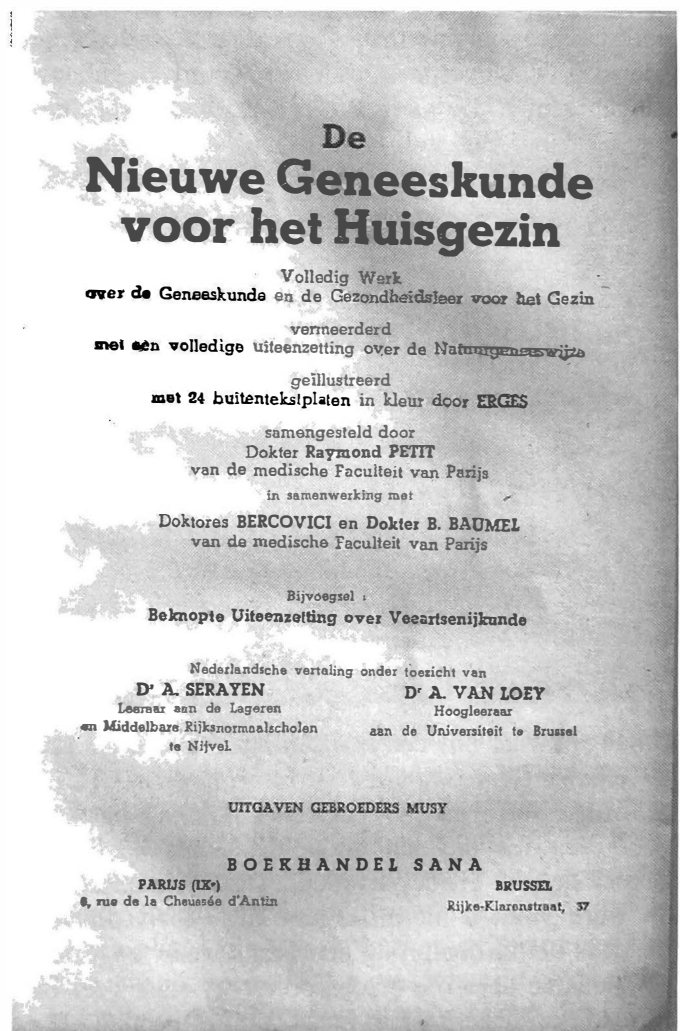
Groene anijsvrucht: 20 gram

Kaneelschors: 20 gram

Kamillebloem: 20 gram

Groot alsem: 20 gram

3 eetlepels van dit mengsel in een liter kokend water doen. 5 minuten laten trekken en drie kopjes per dag drinken, tusschen maaltijden in.

We kunnen zo nog wel even doorgaan - denk aan de honderden bladzijden - maar we gaan het hier bij houden. Vrijwel alle vermelde recepten worden genoteerd als *Formules van de huisgezinapotheek*. Met een beetje moeite is aan de meeste producten nog wel te geraken. Wie succes heeft, moet het maar eens laten weten.

Afscheid van de zusters van Sint-Kruis-Winkel

Zustergemeenschap
Noël De Jaeger

Dat de tijden snel kunnen veranderen, ondervinden ook de parochianen van Sint-Kruis-Winkel. Nauwelijks een jaar na het vertrek van de laatste lokale pastoor, gevolgd door de verkoop van de pastorie, heeft nu ook het klooster zijn deuren gesloten. Ter plaatse blijven in een dergelijk groot gebouw was voor de oudere zusters (de jongste is 69) geen optie meer. Het betekent wel een bijkomend gemis voor veel van de Winkelse inwoners. Het klooster was immers nog steeds de thuisbasis voor talrijke verenigingen: een onmisbare infrastructuur voor vergaderingen, samenkomsten, feesten. Gedurende de avondmis van zaterdag 4 augustus namen de twaalf resterende kloosterzusters (zie foto) afscheid. Omdat voor veel van onze leden dit klooster geen onbekende moet geweest zijn, niet enkel in Winkel maar wellicht ook in Wachtebeke, vinden we het gepast wat meer uitleg te geven over het ontstaan ervan. We gebruiken daartoe de tekst die een paar maanden geleden verscheen in het parochieblad van de Kanaalparochies en opgesteld werd door de zustergemeenschap.

In Winkel ligt de oorsprong van de zustergemeenschap van de Heilige Jozef die, over twee eeuwen heen, uitdeinde over het Vlaamse land. In een tijd van grote sociale nood lieten vrouwen zich hierdoor raken en bewegen tot een verregaand engagement. Zo ook hier. Maria Jacoba Goossens is de vrouw die, gesteund door Ludovicus Inshoot als pastoor van Wynckel, het initiatief neemt. Vrij onmiddellijk sluiten enkel vrouwen aan. De zustergemeenschap wordt gesticht op 19 maart 1842, feestdag van de H. Jozef. De doelstelling formuleren ze als "Gods eer en glorie bevorderen en aan armen en ellendigen van alle ouderdom troost en bijstand verlenen volgens hunne noodwendigheid". Op 5 oogst 1847 worden vier zusters ingekleed. Wat op het gedachtenprentje van de stichteres staat is tekenend voor de bewogenheid van deze vrouwen. "Zij was een teerhertige moeder voor alle verworpen weeskens, de engel en vertrooster der armen, de raadgeefster van groten". De

groep start met een zondagsschool, een weeshuis en een tehuis voor bejaarde vrouwen en mannen. De congregatie - in 1848 kerkelijk erkend - heeft het aanvankelijk niet gemakkelijk. De financiële middelen zijn schaars en een aantal jonge zusters sterft. In de tweede helft van de 19de eeuw komt er beterschap. De gemeenschap groeit. Het aantal zusters neemt toe, bijhuizen worden gesticht, nieuwe werken krijgen vorm. Tussen 1891 en 1967 worden dertien nieuwe bijhuizen, scholen en rusthuizen opgericht in Herdersem, Mere, Munkzwalm, Petegem-aan-de-Schelde, Sint-Maria-Lierde, Letterhoutem, Kluizen, Wippelgem, Ooike, Orroir, Belsele en op nieuw Sint-Maria-Lierde. Na de tweede wereldoorlog worden geleidelijk meer leken betrokken bij de werking. Het aantal zusters begint te dalen. Zusters worden ouder. Het beleid houdt de vinger aan de pols, wakker voor de evolutie op wereld- en kerkelijk vlak. Waar nodig worden de werken in onderwijs en bejaardenzorg en kinderopvang doorgegeven, een geleidelijk proces met het oog op goede zorg en het verder waarborgen van de inspiratieve kracht en de optie van het begin nl. aandacht voor de meest zorgbehoevenden. In 2004 is dit proces afgerond. Wanneer de instroom stopt en zusters ouder worden is nu de uitdaging: verstillings- en gebed, betrokkenheid en engagement in parochie en vrijwilligerswerk, aandacht voor nieuwe stromingen en evoluties in evangeliebeleving en op wereldvlak. Tot op vandaag is Sint-Kruis-Winkel het hoofdklooster. De Algemene Verantwoordelijke woont er. Hier gebeurde de vorming van kandidaat zusters. Zij verbleven hier een paar jaar voor ze een opdracht opnamen en werden er begeleid door de vormingsverantwoordelijke. Winkel verlaten is een geschiedenis verlaten: de grond waar het begon, de basis van spiritueel leven dat er groeide, de warme gemeenschap gekenmerkt door gastvrijheid, vriendelijkheid en ruimte. Huizen gaan dicht. Zusters vinden een nieuwe plek. Loslaten van deze vertrouwde omgeving nodigt tot een bewust herkiezen van het aanvankelijk aangegane engagement. Met verdriet en moeite maar ook vanuit een innerlijke vrijheid en rust biedt dit een nieuwe kans aan twaalf zusters die morgen vertrekken. In Mere worden ze verwacht en onthaald en krijgen ruimte om er met hun eigen accenten te wonen en te leven.

Op het einde van de afscheidsmis, die doorging op 4 augustus 2012, werd nog een dankwoord uitgesproken door Noël De Jaeger. We laten de tekst hieronder volgen.

Beste vrienden.

170 jaar geleden begon het mooie verhaal van de zustergemeenschap in onze parochie. Inderdaad in 1842 waren twee bezielde mensen bekommerd om de situatie van de weeskinderen en sloegen de handen in elkaar om er iets aan te doen.

Ik ga hier niet de ganse geschiedenis van de zustergemeenschap vertellen. Toch wil ik wijzen op de grote verbondenheid die er steeds is geweest met de parochiegemeenschap.

Tot 1929 was de pastoor tevens bestuurder van het klooster, zodat er steeds een wederzijdse uitwisseling was van ideeën.

Waren het de eerste jaren de weeskinderen die alle aandacht kregen, dan zou dit zich vlug uitbreiden tot de schooljeugd en ouderlingen. Wie van ons kent niet iemand die in het klooster als oudere verbleven heeft of bij de zusters school gelopen heeft.

Gedurende die 170 jaar hebben meer dan 400 zusters zich aan hun verheven taak gewijd, soms in zeer moeilijke omstandigheden.

De zusters bleven echter niet ter plaatse trappelen, doch zij werden actief in 13 plaatsen in de ganse provincie, waar zij instonden voor onderwijs en opvang van ouderen.

Met de jaren wijzigde stilaan het takenpakket van de gemeenschap. Waar vroeger de nadruk lag op onderwijs en ouderenzorg, werden nu nieuwe uitdagingen aangegaan.

De jongeren van de chiro vonden er steun en begeleiding. Huize Ic dien opende zijn deuren. Ontelbare jongeren hebben tijdens bezinningsdagen nagedacht over hun toekomst.

Het klooster werd een begrip voor het verenigingsleven. KWB, KAV, KVLV, ACW, Ziekenzorg, de weduwen en ik vergeet er waarschijnlijk, vonden er een thuis voor hun vergaderingen en activiteiten. Steeds waren we welkom en werden er letterlijk en figuurlijk warm onthaald.

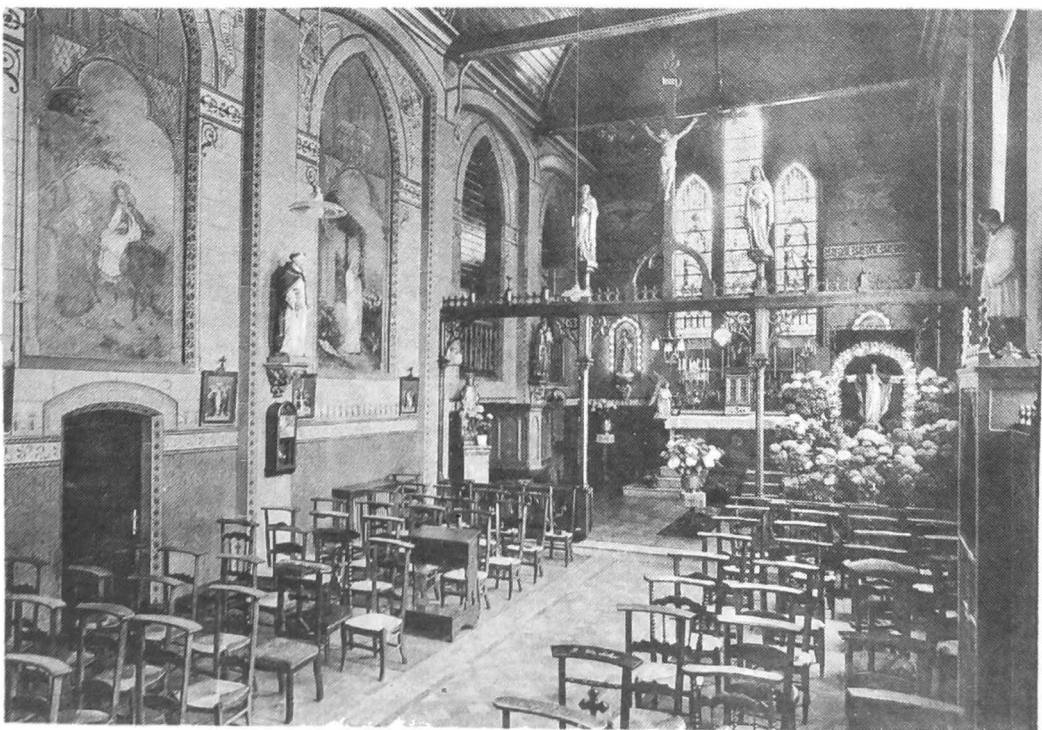
Op initiatief van de zusters werd 25 jaar geleden Welzijnszorg opgericht. Op een discrete manier wordt hulp geboden aan noodlijdenden van onze parochie. De jaarlijkse actiedag in het klooster werd telkenmale een groot succes.

Wij danken de zustergemeenschap voor hun gastvrijheid en wensen hen namens de ganse parochiegemeenschap een rustig verblijf in hun nieuw tehuis in Mere.

Velen zullen zich afvragen: wat gaat er nu met het klooster gebeuren? Eén ding is zeker: de gebouwen worden verkocht. Reeds één projectontwikkelaar heeft zich aangeboden. Die had de bedoeling het ganse klooster af te

breken en de vrijgekomen gronden te verkavelen voor woningbouw. Daar is bezwaar tegen gekomen van de stad Gent. Volgens de stad mag het klooster wel afgebroken worden, maar dient - om welke reden dan ook - de kapel, die gelegen is op de hoek van het Dorp en de Josefienestraat, behouden te blijven. En dat was niet naar de zin van de projectontwikkelaar, die daarop afhaakte. Zodat het klooster, op het moment dat we dit schrijven, nog steeds te koop staat.

Als herinnering voegen we bij dit artikel nog twee foto's 'uit de oude doos'. Ze dateren zeker van voor 1950. De eerste geeft de toenmalige hoofdingang weer van het klooster: niet meer dan een poortje, met een trapgevel erboven. Aan beide zijden nog een vrij hoge muur. In tegenstelling met de activiteiten van de kloosterzusters, die gericht waren naar de mensen, door hun onderwijs, opvang van ouderen en hulpbehoevenden, geeft deze smalle poort en de ommuring een meer gesloten indruk aan de gebouwen. De tweede foto is een binnenzicht van de kapel, met haar toenmalige overvloedige versiering. Mogelijk zijn de wandschilderingen nog aanwezig onder de huidige verflagen. Enkele van onze oudere Winkelse leden hebben de kapel vermoedelijk nog zo gekend, voor haar uitbreiding medio de jaren vijftig van vorige eeuw (LDMA).

Twee Emma's in de pastorie van Wachtebeke

Bert Vervaet, Zaffelare

Wies Creve publiceerde in een van de vorige nummers een foto met een Hongaars meisje in de tuin van de pastorie van Wachtebeke in gezelschap van Emma Van Laere en Emma De Bruyne. Hij stelde daarbij de vraag: wie zijn deze vrouwen. Die foto herken ik, want hij is van mij afkomstig en deze is via mij bij Guy Trangez geraakt. Beide vrouwen zijn van Zaffelare afkomstig en zij waren familie van elkaar.

Emma Van Laere werd geboren te Zaffelare in 1886 in een boerengezin in de Molenstraat. Zij had een zuster Leonie die huwde met Emiel De Meyer, eveneens een landbouwer. Haar zuster en schoonbroer hadden twee dochters, waarvan de eerste vroeg overleed. Alleen dochter Gerarda De Meyer werd volwassen. Als opgroeiend meisje leerde Emma Van Laere priester Alphons Van Der Stée kennen, die van 1895 tot 1903 directeur was van de Zusters van Liefde te Zaffelare. In 1903 werd hij pastoor te Nukerke en in 1907 pastoor te Wachtebeke. Pastoor Van Der Stée kwam haar vragen om huishoudster te worden en zo werd Emma inwonende meid op de pastorie van Wachtebeke. Daar woonden toen ook nog drie andere personen: twee onderpastoors (tot 1919) en Josephine Van Der Stée, de zuster van de pastoor. Pastoor Van Der Stée overleed in 1927 en werd als pastoor opgevolgd door zijn onderpastoor Charles Camerman. Omdat deze zelfstandig had gewoond als directeur van de zusters van Wachtebeke en al een huishoudster had, die meekwam naar de pastorie, viel Emma Van Laere zonder werk. Zij keerde naar Zaffelare terug in het gezin van haar zuster Leonie. Een van de priesters die zij in Wachtebeke had leren kennen was Aimé Ryckaert (Oostwinkel 1887-Maldegem 1957), die in Wachtebeke onderpastoor was geweest van 1920 tot 1923. Ook hij had een band met Zaffelare want zijn zuster was getrouwd met Joseph Tollenaere, de gemeentesecretaris van Zaffelare. Aimé Ryckaert werd onderpastoor te Adegem en vervolgens te Nevele. Daar woonde hij niet in bij de pastoor en daardoor had hij een huishoudster nodig. Daarom kwam ook hij naar Zaffelare om Emma Van Laere te vragen als huishoudster, die bij hem bleef tot aan zijn dood in 1957, eerst te Nevele, dan te Lokeren-Oudenbos en te Bottelare, waar hij pastoor was, en ten slotte op rust in Maldegem. Na zijn dood ging Emma Van Laere wonen in het "rijke klooster" te Lochristi, Dorp-Oost, bij de Zusters van de H. Vincentius a Paulo van Deinze, waar zij overleed in 1969.

Emma Van Laere in de tijd dat ze huishoudster was van pastoor Alphons Van Der Stée te Wachtebeke

In de thuis van Emma Van Laere te Zaffelare woonde vanaf 1901 hun achternicht Emma De Bruyne. Zij werd geboren te Desteldonk in 1897 en verloor haar moeder toen zij nauwelijks één jaar oud was. In die tijd was het gebruikelijk dat de kinderen van een alleenstaande man ofwel werden uitbested ofwel naar een weeshuis gingen. Het oudste dochtertje, Maria Camilla De Bruyne, geboren in 1893, werd opgenomen in het gezin van familieleden Van Laere-Van Nieuwenhuysse te Zaffelare. De tweede dochter, Maria Martha, geboren in 1895, kwam terecht bij haar tante en ooms in Desteldonk. Het jongste dochtertje, Emma, werd opgenomen in het weeshuis van de zusters Josephienen te Sint-Kruis-Winkel. Eerst was dus een zustersertje van Emma opgenomen in het gezin Van Laere-Van Nieuwenhuysse te Zaffelare maar dit kindje verongelukte op zesjarige leeftijd, op 22 januari 1900 door in een ketel kokend water te vallen. Na dit dramatisch gebeuren werd de kleine Emma uit het weeshuis te Sint-Kruis-Winkel gehaald en kwam in 1901 in de plaats van haar overleden zustersertje naar Zaffelare. Zij bleef er levenslang, eerst in de thuis van Emma Van Laere (Van Laere-Van Nieuwenhuysse), later in het gezin van de dochter Leonie (De Meyer-Van Laere) en ten slotte alleen met de dochter van Leonie Van Laere, Gerarda De Meyer. Ook haar vader Ferdinand De Bruyne (Desteldonk 1853-Zaffelare 1933) bracht er zijn laatste levensjaren door. Het gezin De Meyer-Van Laere verhuisde rond 1955 van de Molenstraat naar het Oosteinde 33 te Zaffelare. Emma De Bruyne overleed daar in 1978. Zij was klein van gestalte maar groot in wijsheid en goedheid. Zij was ook bijzonder ijverig en handig en daardoor was zij als jonge vrouw een welko-

me hulp voor haar achternicht Emma in de pastorie van Wachtebeke. Onder meer bij speciale gelegenheden als een groot diner of de grote kuis kwam zij helpen. Het is bij een van die gelegenheden dat de gepubliceerde foto werd gemaakt.

Uit de nalatenschap van Emma Van Laere bezit ik enkele oude meubels die uit de pastorie van Wachtebeke afkomstig zijn. Zo bezit ik een eiken kolomkast, vermoedelijk uit de 18de eeuw, die vroeger een ingemaakte kast is geweest en waarschijnlijk stamt uit de oude pastorie. Ik bezit ook de oude archiefkast van het kerkbestuur van Wachtebeke uit de 17de of 18de eeuw. Het is een kast met twee sloten met koperen beslag: een voor de pastoor en een voor de kerkmeester. De kast was oorspronkelijk geveerd, want zij is gemaakt in diverse houtsoorten, en zij is eerder bescheiden met het gevolg dat ze niet in de smaak viel van pastoor Van Der Stée, die gesteld was op een mooi interieur. Daarom schonk hij aan de kerkfabriek van Wachtebeke ter vervanging van de oude archiefkast een mooie eikenhouten kleerkast, die nu nog steeds als archiefkast dienst doet in de pastorie. De oude archiefkast kwam terecht als bergkast bij de familie van zijn huishoudster Emma. Uit de nalatenschap van pastoor Alphons Van Der Stée bezit ik tevens een beeld in biscuit onder globe van de heilige Familie. Deze voorwerpen herinneren mij aan de hier besproken mensen. Zij kregen voor mij uiteraard nog meer betekenis naarmate ik mij later als leraar aan het Lyceum van Wachtebeke verdiepte in de geschiedenis van Wachtebeke, vooral van deze van de armenzorg, het klooster, de middelbare school, pastoor Camerman en vicaris-generaal Achiel Roets. De herinneringen aan Wachtebeke liggen bij mij nog altijd in de hoogste schuif.

Het gezin De Meyer-Van Laere in de Molenstraat te Zaffelare rond 1927: zittend Leonie Van Laere, Gerarda De Meyer, Emiel De Meyer; staand: Emma De Bruyne en Emma Van Laere.

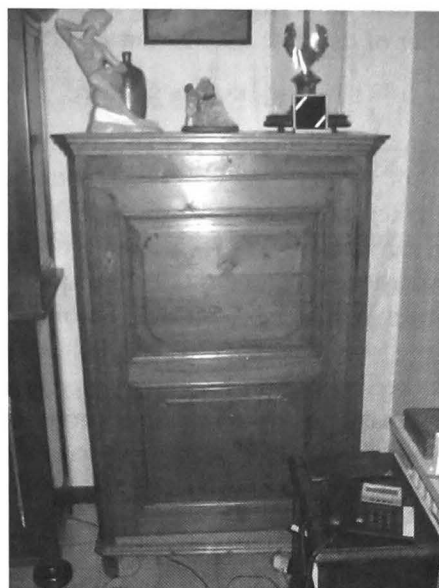
Bert Vervaeke, Zaffelare

Emma De Bruyne, vijfde van links, bij de viering van het 25-jarig ambtsjubileum van Gerarda De Meyer in 1967 met haar familie, de gemeenteraad, het gemeentepersoneel en de COO van Zaffelare.

Emma De Bruyne en Gerarda De Meyer in hun tuin Oosteinde 33 samen met Bert Vervaeet in 1969.

De oude archiefkast van het kerkbestuur van Wachtebeke in het bureau van Bert Vervaeet te Zaffelare.

OSPORING VERZOCHT

Guy Hoebeke

Hierbij een klasfoto van de school op Walderdonk.
Voor de foto wordt gevraagd: het schooljaar - welke klas - en wie staan er op.
Antwoord zo vlug mogelijk a.u.b. aan Guy Hoebeke.

Hierbij twee klasfoto's van de school in de Molenhoek.
Voor de foto's wordt gevraagd: het schooljaar - welke klas - en wie staan er op.
Antwoord zo vlug mogelijk a.u.b. aan Guy Hoebeke.

DRINGEND GEZOCHT: voor het eindrapport over de opgravingen op het Jules Per-synplein door archeoloog Jeroen Van den Borre en zijn collega's van Baac, foto's van het kasteeltje en van de brug (ter hoogte van de huidige bibliotheek) over de wal, die het kasteeltje omsloot.

Guy Hoebeke

TERUG IN DE TIJD

Eddy Van Acker

Enkele maanden terug kreeg ik deze twee foto's van Rachel Van Hyfte, met de vraag of dit kon gepubliceerd worden. De foto's werden genomen in de pastorie van Winkel op 8 november 1964, toen Alice Colpaert gevierd werd voor haar 53 jaar lidmaatschap in het bestuur van de Winkelse Boerinnenbond. Hiervan stond zij 35 jaar in voor het secretariaatswerk.

Wie hier meer over weet mag ons altijd contacteren.

In de hof van de pastorie.

vlnr: Martha Dhaemers; E.H. Marcel Notte; Irma Van Waes; Elodie Steenbeke; Alice Colpaert; Irma Ryckaert; Maria Waelput; Lutgarde Van Poucke; Rachel Van Hijfte.

Toenmalige bestuur van de Boerinnenbond.

*vlnr boven: Paula Hamerlinck; Irma Van Waes; Irma Ryckaert; Rachel Van Hijfte; Lutgarde Van Poucke; Martha Dhaemers; Maria Waelput.
vlnr zittend: Elodie Steenbeke; E.H. Marcel Notte; Alice Colpaert.*

Het bestuur van de Heemkundige Kring De Vierschaar vzw

Guy Hoebeke <i>Voorzitter</i>	Walderdonk 62 9185 Wachtebeke	Tel. 09 345 05 38 guy.hoebeke@telenet.be
Eddy Van Acker <i>Vice-voorzitter - Redactie</i>	Geraniumlaan 4 9185 Wachtebeke	Tel. 0470 86 25 73 eddy.van.acker@pandora.be
Luc. De Maesschalck <i>Secretaris - Redactie</i>	Marcel Herpelinckstraat 28 9042 Sint-Kruis-Winkel	Tel. 09 345 07 23 brigitte.dm@skynet.be
Jacques De Smet <i>Penningmeester - Redactie</i>	Molenhoek 4 9185 Wachtebeke	Tel. 09 345 08 55 jacques.desmet97@gmail.com
Wies Creve <i>Redactie</i>	Winkelwarande 76 9042 Sint-Kruis-Winkel	Tel. 09 345 72 27
Yvonne De Maesschalck- De Coene <i>PR</i>	Rechtstro 10 9185 Wachtebeke	Tel. 09 345 03 62
Hilair Van Rompu <i>Barman</i>	Grote Markt 8/B5 9060 Zelzate	Tel. 09 360 04 61 hilair1vanrompu@skynet.be
Rita Veldeman <i>Catering</i>	Azalealaan 3 9185 Wachtebeke	Tel. 0485 16 75 91 andre.de.vliegheer@pandora.be

Lid worden kan door betaling van €12 per jaar aan één van onze bestuursleden of op rekening BE09 4482 5943 2157 van de Heemkundige Kring De Vierschaar vzw te Wachtebeke.

Voor deze bijdrage krijgt elk lid het jaarboek en 3 nummers van ons tijdschrift.

Elke 1e zondag van de maand van 10.00 tot 13.00 uur is iedereen welkom in onze praatherberg « Den Dhust » en in ons documentatiecentrum en onze tentoonstellingsruimten, in het oude rusthuis « De Mey ».